A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Askatan Lezu A szkíta nyelv

Perkupai Pető Imre:

Eddig ismeretlen ősmagyar nyelvi dokumentumok áttekintése

Munkám: köszönet Vahan Anhaghth Asztvacaturján örmény szerzetes-professzornak, az ókori mediterrán nyelvek kiemelkedő kutatójának, valamint Detre Csabának, aki az alábbiakban bemutatott askata nyelvi emlékeket tanulmányozási célból rendelkezésemre bocsájtotta.

***

I. DOKUMENTUM ASKATAN LEZUKUNA. ASKATA NYELVKÖNYV

Előzetes megjegyzések

A kezemhez került askata („szkíta") nyelvi anyag eredetileg három leckét tartalmazott, külön-külön szószedettel. Akkor egyebet még nem tudtunk róla, amikor a világhálóra föltettem a http://hun-nyelv.uw.hu címen, ennek elágazásaként. Azóta kiderült, az anyag forrása más, mint a chun (hun) nyelvi anyagé, de megegyeznek abban, hogy ez is az örmény tudósoknak köszönhető. Azóta Dr. Detre Csaba rendelkezésemre bocsátott még egy „leckét", amelyet feltételesen sorolt be az ASKATAN LEZUKUNA leckéi közé. Az elsődleges anyaghoz fűzött saját megjegyzések a gondolkodók, tűnődők élményeit közvetítik, és értelmezik a szövegeket. Nem végzik el a nyelvtudósok munkáját, mely – a hiteles másolatok birtokában – rájuk marad. E munka szerzője meggyőződött arról, hogy a szkíta nyelvi anyagnak, mint a hunnak is, van hiteles forrása, azaz maga az anyag-hiteles. A feldolgozása ezen a szinten is szükséges, mert hiányt pótol, és eloszlat néhány ködös gondolatot.

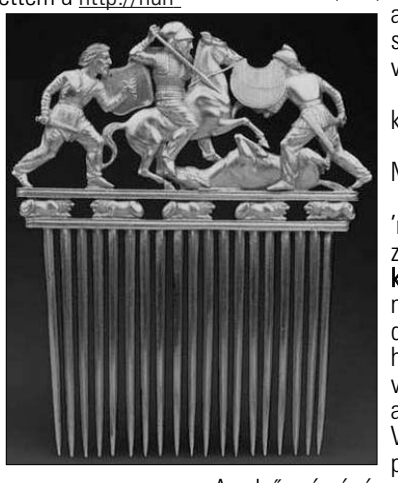

Jelképi értékű, hogy a tartalomban jelzett szövegek közlését a nyelvleckék vezetik be: kapunk néhány nyelvi órát az irodalmi és történelmi „szövegtanulmányok" előtt. Eljátszható nyelvi órák az ókorból! Jöjjön, Kedves Olvasó, hospitálni! Igazi meglepetés átélni az eddig soha fel nem mutatott ókori nyelvi órák tanári kérdéseit, és a tanulók válaszait: életükről!

//Sokszor hallottam már, hogy minden fel van találva, a nyelvtörténetet megírták, a modern nyelvtudomány eredményeihez nem férhet semmi kétség. Ezt a „megnyugtató igazságot" sokan magukénak is vallják. Addig van nekik igazuk, amíg ki nem derülnek a rejtegetett, valódi igazságok. Ekkor sokak számára eljön az önvizsgálat és átértékelés ideje. A tudományos igazságok előbb-utóbb kiderülnek, és a szégyen azoké, akik mindent megtesznek, hogy megakadályozzák a napfényre jutásukat.

Egyes tudósok tudnak a hun és a szkíta nyelvi anyagokról, és hallgatnak, sőt rendre utasítanak a tárgyban minden szelíd jóakaratot, segítőkész szorgalmat. „A szakirodalom ismeretének teljes hiányát" vetik a szemére annak a jóhiszemű érdeklődőnek, aki már mást is tud, mint amit leírtak a „szakirodalomban." A „szkíta" és a hun nyelvet nem lehet elhallgatni, kirekeszteni, szidalmazni, mert utódja és örököse, egyenes ági leszármazottja a magyar nyelv.//

Mint a Hun nyelvi tanulmányok, ez a feldolgozás sem mond sok újat az eredeti közléshez képest, csak egy kicsit körüljárja a nyelvi jelenségeket. Az öröm és hiány íratta meg velem. A csodát látni és átélni kell, nem magyarázni –a költő szerint. Mégis, meg kell osztani a látás örömét másokkal. Örömöm, hiányérzetem sok emberével találkozott, és meglepett munkám olvasottsági, látogatottsági szintje. Köszönöm, KEDVES OLVASÓ.

Fájdalmas felismerés, hogy nyelvtudományi intézményeink vezetése politikai és hatalmi érdekek kiszolgálója. A Habsburg-idők szellemét idéző vezetői magatartás halott dogmák szolgai követésére kárhoztatja a hatáskörükbe tartozó intézményeket, tudósokat és tanítványokat, pedig ennek az egész nemzet látja kárát. A hun és szkíta nyelv – magyar örökség. Arra jogosít és kötelez mindenkit, hogy vállalja büszkén magyarságát, ősi nyelvét, kulturális értékeit, és védje meg a nemes hagyatékot. És soha ne feledkezzünk meg az ÖRMÉNYEKRŐL! TESTVÉREINK ŐK, EGY A SORSUNK IS AZ ÖVÉKKEL. Lássuk hát közös csodáinkat!

1. Elenisi tuedum. Első lecke v. Elenisi tuedatum. Első tanítás

Minkh askatan önta vojgimunkh (enkh). Mibinkh öntaphe (i) Kümenlu, ojkhi rüte chun. Nükin idzsi meme aj jeti volgumild (öntumild). Nidzsi vi aj chormu ani. Mibinkh önta idzsi ojsz nidzsi jüncsöntajic, nejikh wourdikh rüte öntad. Mibinkh öntatha (öntaphei) Tenilu, dijevisi gerü chun. Khani volgumild mibinkh önta (j) -ben? Mibinkh önta (j) -ben jeti volgumild. Mibinkh önta madü khalu ben elvi. Chunkh mibinkh khalut pegüverikh whet wendikh. Mibinkh khalu madü thal ben hwouzi. Thalnekh batum hen baste ad mail volgjagh hombürü.

A szöveg értelmezése mai magyar nyelven

Mi szkíta család vagyunk. (A mi-) Nemzetségfőnk Keményló, aki szívós harcos. (Neki) Egy felesége és hét utódja van. Négy fiú és három lány. (A mi családunk a nemzetséget alkotó négy család egyike, amelyek kitartó nemzetséget alkotnak. ~) Családunk a nemzetség négy családjának egyike, kitartó nemzetség vagyunk. A (mi) nemzetségfőnk (~nemzetség-atyánk) Tenilu, a dicső (~diadalmas) öreg harcos. Hány utód van a (mi) családunkban? A (mi) családunkban hét utód van. (A mi-) Családunk (*egy*) nagyvárosban él. A harcosok (a mi) településünket fegyverekkel védik. A (mi) településünk (*egy*) nagy völgyben húzódik. A völgy alján nagy és mély folyó hömpölyög.

Megjegyzés: Egyszerű és élet közeli mondatokban tükröződik az askata világ. Alkalmas a nyelvtanulásra, a nyelvi alapok megismerésére. Egyszerű de szemléletes közelképet is kapun egyúttal az askata világ mindennapjairól, az élet társadalmi hátteréről és minőségeiről. Egyszerűségében is teljes kép a kisebb és nagyobb közösségekről: család, nemzetség, hadsereg viszonyáról, összefüggéseiről.

Barrekh ~ Szavak. – I. DOKUMENTUM, 1. lecke

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

ad: és (felsorolásnál) // L A latin- és latin nyelvek 'et' kötőszavának felel meg.

ai: és, aztán // CH A *chun* ajsi (m. és) összetett szóalak.

ani: lánya vkinek // Ch. V. ö. az örmény folyónévvel. Lehet közük egymáshoz. (Az Ani mellékfolyó, amely Ani történelmi örmény főváros mellett halad el,

jelenleg Törökország területén.).

askatan (mn.), **askata** (fn.): szkíta // M A magyarban hiányzik a szóeleji mgh., a 'szkíta' szó mássalhangzói viszont azonosak az 'askata' szó mássalhangzóival.

askatan lezukuna: szkíta nyelvkönyv (a Kirkukban talált iratok utólagos,

munkahipotézis-szerű megnevezése) // CH, M A *lezukuna* szabályos

szóösszetétel: mint a chun nyelvben, a **lezu** 'nyelv' + **kuna** 'könyv' összetétele. Feltételezem, hogy a hun azonos szóhoz hasonlóan, a **kuna** a 'könyök' jelentésű magyar szónak felel meg elsődlegesen, a névátvitel az alaki-működésbeli hasonlóság következménye. Összevethető az Asarkuna szóval, ez Esztergom hun neve: 'Világkönyv' v. 'Világkönyök'. A száműzött arab herceg térképén megtekinthető (Papp-Váry Árpád: Magyarország történelme térképekben. Kossuth Kiadó / Cartographia, 2002.) Az első szó végén az –n módhatározó rag, mint a 'magyarán' szóban. (A *chun* nyelvben ugyanígy.)

baste: széles // CH, M A hunban is ugyanez, a magyarban a *'beste'* szónak felel meg, A 'beste állat' terjedelmes és félelmetes vadállat.

batum: a völgy alja, völgytalp. **Batum hen**: a völgy alján, a völgytalpban.

// ?, M? Megfontolandó a batum szó összefüggése bizonyos magyar szavakkal. Az állat (ló) talpa a 'pata', mély nyomot hagy. A *'batten'* hun szó jelentése: 'nyomni'. A völgy, különösen a „talpa", mélyen „benyomott hely".

chormu: három // CH, M Mint a hunban. A magyar h gége-hang a k-tól kh, ch hangokon keresztül jött létre.

chun: harcos, férfi // CH, M A hun nyelvben ugyanezen szó még a „hun néphez tartozó egyént" , általában az 'embert' és egy csillagnevet is jelent.

dijevisi: diadalmas (v. ö.: **di(gy)evisi**: „iszfaháni idegenvezető")

// CH, M Mint a hunban. A szó a magyar 'dió' családjába sorolható, ahová feltehetően a 'díj' is tartozik. (Át lehetne mégis gondolni a „káliz-izmaelita"-származtatást. A hun 'dzsijágh ~ 'dió' melléknévi igenév, a győztes, diadalmas fa minőségét jól kifejezi, azaz a fáról nevezték el a termést, és nem fordítva.) Az -isi kettős képző, az –is- és –i melléknévképzők: ellátottságot + valahová tartozást jelentenek.

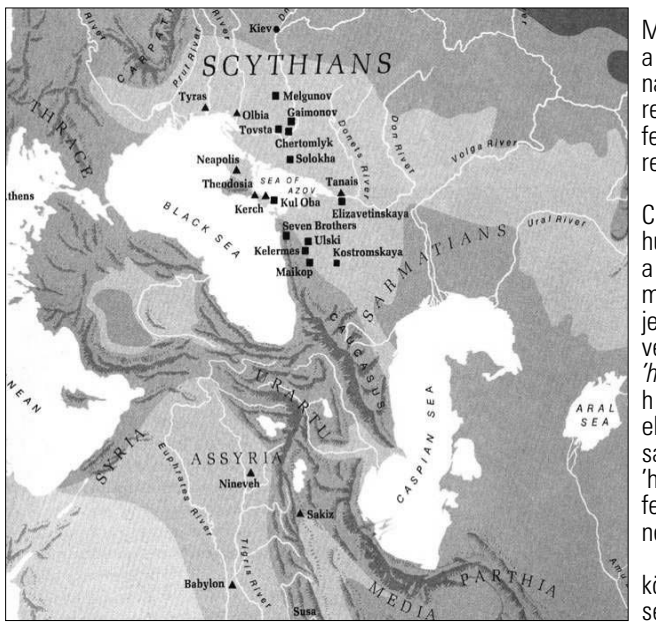

elvin: élni, lakni vhol // CH, M 'Erdőelve', 'Havaselve'… *Elve*: 'élettér' jelentésű a hunban, a magyar földrajzi név megőrizte az ősi szkíta szót. Törvényszerű a v jelenléte és eltűnése a szóból. Amikor az -in infinitív (!) –ni-re változik, a mássalhangzó- torlódás miatt kiesik a –v-.

gerü: öreg // ?, M Szabályos hangátvetéssel lehetett volna belőle az 'öreg' szavunk, de a hun *'würegh'* közelebb áll a magyar szóhoz. A második mgh. nyíltabbá vált: ü > ö. (Összefügg-e a Gerő családnévvel?)

hombürü: (valószínűleg) hömpölyög (vsz. főn. igenév: **hombürin**)

// M Megfelel a magyar szónak; a szó palóc tájnyelvi változata még a 'hömpörög' (porban fürdik pl.), és a 'höndörög', 'höndörgő' (szántóföldi művelet és eszköze, a talaj egyengetésére szolgál. Perkupán a pampuskát „meghömpörgetik" a porcukorban, A 'gömbörög': gurul, nagy mozgással. Az ö hangok jelenléte a körben forgó mozgást fejezi ki. Megjegyzendő, hogy a hangszimbolika nemcsak a „motivált szavak" sajátossága: a fogalom zeneiségel együtt születik. Az előbbi szavak a palóc tájnyelvből valók. Kapcsolat lehet még a szkíta szó és a *'hombár'* szláv származásúnak minősített szó között, e lehetőség nyomába eredni: megerősíteni vagy kizárni –sok egyéb párhuzam feltárásával együtt elvégzendő feladat.

hwouzi: nem egészen egyértelmű szó, feltehetőleg: fekszik,

húzódik, elhelyezkedik (vszínű főn. igenév: **hwouzin**) // M Valószínű, megvan a hunban

is, csak még „nem került elő". A 'húz' magyar szónak felel meg, a hangtani és jelentésbeli

azonosság nyilvánvaló. A 'húz' szavunk több jelentése közül az egyik megfelel a **hwouzin**

jelentésének, vagy közel azonos vele: húznak a vadlibák, ui. távolságot tesznek meg. A mai

alakok már „többletképzővel" toldottak, az ősi kifejezésmód itt is egyszerűbb. Nem kell

még –ód-ik: húzódik, visszaható képző.

idzsi: egy // CH, M Egybeesik a hun szóval. Hangtani törvényszerüség: a chun és askata, azaz a szkíta és hun nyelv dzs-je a magyarban gy-nek felel meg. (Vizsgálandó az eltérés.)

idzsi ojsz nidzsi jüncsöntajic; Megközelítő magyar jelentése: a négy résztvevő család egyike, mármint a nemzetséget alkotó négy család egyike. // CH, M A *jüncs*- hiányzik a magyarból, a hunban megvan; a *junxta* a latinban 'vele együtt, szorosan a közelében' –jelentésű. A kifejezés többi tagja a hunban, magyarban egyaránt megtalálható, ugyanezt jelenti. Meglepő az *ojsz* jelenléte a kifejezésben, hisz nem határozói rámutatást, hanem határozott névelőt jelent. Meglep a **c** is, az *öntajic* szó végén, hisz a c hang a magyar nyelvben késői fejleménynek minősített képző. De ld. mégis: különc, kolonc, fegyenc, bérenc, stb.

jeti: hét // CH, M Hangtani törvényszerűség: a szkíta és hun szóeleji j- a magyarban h-nak felel meg. Másik példa: hun *hovekh* ~ m. 'juhok'.

khani (kérdőszó: hány? // CH, M Szabályos hangmegfelelések: a kh és ch (*chormu*) egyaránt h-nak felel meg a magyarban. A ni rendszerint a magyar ny hanggá fejlődik, tehát lágyulással jön létre, az n-ből (palatalizáció).

khalu: település, város // CH, M A *khalia* 'malmot' jelent a hunban. Vajon mi az összefüggés a 'malom' és a 'település' fogalmak között? A magyar megfelelője valószínűleg a hely szó, a tővéghangzó elveszítése után. A *'hel'* már ómagyar változat, a k > h szabályszerű változással, és az első magánhangzó nyíltabbá válásával keletkezett. Az alapszónak 'hely, helység, helyiség' jelentései fejlődtek ki. Az etruszkban ugyanez: *'khala'*. (Alinei).

Kümenlu: személynév. Megközelítő jelentése: legyőzhetetlen, sérthetetlen,

Kemény, ellenálló ló. **//** M Az előtag a 'kömény' és 'kemény'

szavaink megfelelője.

lezu, lezukuna: nyelv, nyelvkönyv // CH, M A *kuna* szó magyar megfelelői: 'könyök', 'könyv'. A 'könyök' az elsődleges jelentés, a 'könyv' a 'könyökszerű működés' eredménye. A *lezu* szó kapcsolata a német *lesen* (~'olvasni') szóval nyilvánvaló alaki és jelentésbeli megfelelés. Esztergom hun neve Asarkuna, azaz 'Világkönyök', és 'Világkönyv' is, a száműzött arab herceg térképén.

mail: mély // ?, M Korrekt hangtani megfelelése a magyar szóval nyilvánvaló.

(folytatása a 11. oldalon)

A teljes anyag tartalma

• • • I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA
ASKATA (Szkíta) NYELVKÖNYV – Előzetes megjegyzések.
Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.
• 1. Elenisi tuedum. Első lecke.
Család, lakóhely; kérdések és válaszok.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 2. Keltüsi tuedum. Második lecke.
A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 3. Khormusi tuedum. Harmadik lecke.
A település, harcosaink, szent fogalmak.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 4. Nidzsisi tuedum. Negyedik lecke.
Az a másik világ…
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR
Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS
Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN
A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.
• • • Kik akadályoztak a munkában?
• • • *A felhasznált irodalom*

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Askatan Lezu – A szkíta nyelv

(folytatás a 6. oldalról)

meme, **eme**: feleség // CH A magyarban a mély hangrendű változata maradt meg: mama, de az ómagyar korban még megvoltak eme ősi alakok.

mibinkh: a mi …-nk, a miénk // CH, M A *minkh* szóba beékelődött –bi- , a **bi**(!)rtoklást kifejező jel megfelelője, a sumir nyelvben is megtalálható.

minkh: mi // CH, M A szkíta szó a hunnal és a magyar palóc tájnyelvi alakkal azonos: 'mink'.

nejikh wourdikh: amelyek képeznek, alkotnak // ?, M Az első tag megfelel a mai 'melyek' szónak, a szóeleji n ~ m megfelelés szabályszerűség. A kifejezés második tagja nincs meg a magyarban. A palócban: *'mejk'*, e. sz. A nyelvészet nem valószínűsíti a mnévi kérdőnévmás ily korai meglétét, mint erre M. J. volt szíves felhívni figyelmemet. Mégis – esetleg megvolt már a kijelölő jelzői változat.

nidzsi: négy // CH, M A hun szó (*nijdzsi*) lágyabb a magyar szó hangalakjához közelít.

nükin: neki // CH, M Hangalak és jelentés mint a hun és magyar szóé. Az –n módféle határozórag.

ojkhi: aki // CH, M Hun és magyar szó is.

önta(j): család // CH A hangalak és jelentés a hun szóéval megegyező, még a j bizonytalan státusza, „gyönge helyzete" is előfordul a hunban. Már a szkíta-hun korban megvan az o~ö váltakozás: ld. Hun ontin. Ma: ont-önt.

öntumild: nemzett utód // CH, M V. ö. az előbbivel. Az önt szavunk ősi értelmi kapcsolata a hun és szkíta szóval nyilvánvaló, de a nemzés fogalom az öntés helyébe lépett. A mai magyar 'nem, nemzés' fogalom a *'nemezis'* - család tagja.

öntad: nemzetség // CH, M Az önt szó magyarrá teszi az egész szócsaládot. A –d elem gyűjtőnév-képző, mint a Nyárád ('nyáros'), Sárbogárd ('sárrögös terület') hun eredetű földrajzi nevekben.

öntatha: nemzetség-atya // CH, M Az *önt* és *atha* szavak összetétele.

öntaphei: nemzetségfő // Ch, M Az *önt* és a *phej* ('fő, fej') szavak összetétele**.** Nem zárható ki, hogy az apa szavunk ilyen összetételekben alakult ki, majd „önállósodott".

rüte, **rüti**: kemény, kitartó, szívós // ? Mi az összefüggés a ruta(fa) szóval? az 'ember' és 'hun' mint etnikai fogalom (tehát pl. hun, és nem örmény) jelentéssel szerepel.

pegüverikh: fegyverek (e. sz.: **pegüveri** // CH, M Csak a kh többesjel előhangzójában van különbség: a hunban: 'pegüvere**k**h'. A szóeleji f hangnak a hun és szkíta nyelvekben p vagy f felel meg.

Tenilu: személynév. Az örmény nem fordítja le. (Talán: mennyei ló.)

// CH, M A **ten** ősi mezopotámiai, egyiptomi szóelem, 'isten' jelentéssel is. V. ö.: 'tenger', *'Tengri'*. A 'lú' mai tájnyelvi alak a magyarban.

thal: nagy völgy // G, M A 'tál' szavunk ez. Az európai népek nyelvében még eredeti jelentéssel: 'völgy': ném. s Tal.

vi: fia vkinek // CH, M Hangtani összefüggés: a magyar

vojgimunkh, enkh (mint az örményben): vagyunk // CH Az *enkh* szó a hunban még nem került elő. Inkább a t. szám 1. személy névmásának felel meg, mint létigének.

volgjagh: folyó // CH, M A *Volga* oroszországi folyónév tehát ezt jelenti. Az orosz nyelvészeti etimológia még nem ismeri a Volga szó eredetét. Mondjuk ki bátran: A Volga szkíta: ősmagyar szó.

volgumild: utód // CH, M Ez a 'folyamolt' szó lenne a szóelemek alapján. Az –ld kettős képző, az –l cselekvő igét képez, a –d a mai –t, -tt-nek megfelelő melléknévi igenév-képző. Nyelvészeti merényletnek minősíthetnék a tudósok, ha kapcsolatot keresnénk a hun és angol –ld között. Pedig a *'world'* szó elemeit összevetve a 'virult' magyar szó *vir-* és (u)lt elemével, nem tagadhatjuk a megfelelést. Ha vizsgálatunkat kiterjesztjük (could, old, alt, stb.) minden újabb példa nyelvünk ősi jellegét bizonyítja. Az angol nyelv –ld- és a német nyelv –lt végződése rokona a hun-szkíta –ld-nek. A **heghild** szkíta szó magyar *'hegyelt'* megfelelője ugyanerre példa.

wendikh: védik, védelmezik (főn. igenév: **wendin**) // CH, M A *'vend-'* gyökben nincs nazális a magyarban, helyén hosszú mgh. áll.

whet: -val, -vel // CH A *whet* még névutó, a névtől külön írta a fordító is. A magyar –val / -vel más, a v-s alak ráadásul későbbi fejlemény, a v hiátustöltő volt.

***wourdikh**: alkotnak, képeznek // M, O Ma is mondanánk: tesznek ki, hoznak, hordanak, rendeznek össze. (Mármint szívós nemzetséget.) Ez pedig a hord szavunk! A németben is megvan az utódja: ordnen, organisieren. Olasz: ordinare.

2. Keltüdisi tuedum ~ keltüdisi tuedatum. Második lecke ~ második tanítás

Nü hworugat hojszt? - Hojsztegh singa hworugat.
Nü lemlat hot? –Hot kimla lemlat.
Nü figgat hijszt? – Hijsztegh beka figgat.
Nü vüt hijthe? – Kutha vüt hijthe (vagy) Hijthe kutha vüt.
Nükh hodikh vojthe? - Vojthe hovekh hodikh.
Nükh vukh anojsz tavild ben? – Anojsztegh hot tavild ben luvekh vukh.
Nükh illanikh anojsz heghild ben? – Anojsztegh heghild ben martikh illanikh.
Khi menit ojszt? - Ojszt atha menit. – Khikh menikh anojszt? – Anojsztegh chunk menikh.
Khi mibinkh öntatha? – Mibinkh öntatha Tenilu.
Khi mibinkh öntamaia? – Mibinkh öntamaia Tapio (j).
Kikh vükh hijthe? – Hijthe atha aj maia vükh.
Khikh tenmardekh? –Tenmardekh jalatiantani mardekh. - Khikh mardekh? –Mardekh jalainta tenmardekh.
Chunkh khikh jalakh sadawhet jalatiantani hideokh. Ejszin jala hideosi jala. //

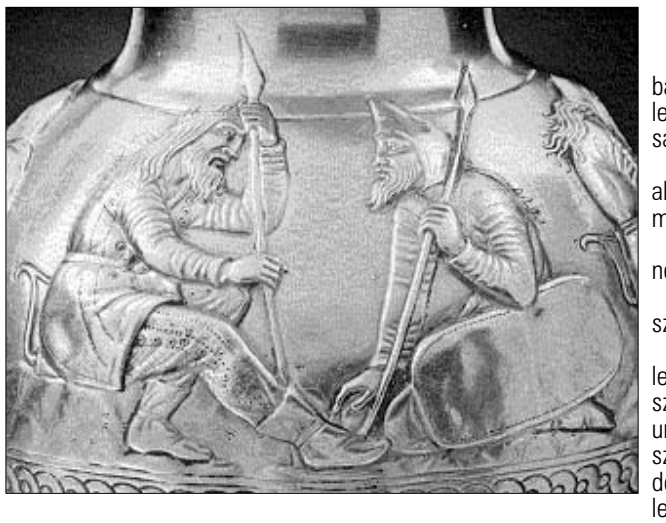

Magyar olvasat

Mi ordít ott? – Ott (egy) oroszlán ordít.

Mi mászik ott? – Ott (egy) kígyó mászik.

Mi ugrál itt? – Itt (egy) béka ugrál.

Mi jön ide (felé)? – (Egy) kutya jön ide.

Mi (-k) jön (nek) amott a távolban? – Amott a távolban lovak jönnek.

Mi (-k) száll (nak) amott a magasban? – Amott a magasban madarak szállnak.

Ki megy ott? – Apa megy ott. – Kik mennek amott? – Amott harcosok mennek.

Ki a (mi) nemzetség-atyánk? – A (mi) nemzetség-atyánk Tenilu.

Ki a (mi) nemzetség-anyánk? – A (mi) nemzetség-anyánk Tapio.

Kik jönnek ide? – (Ide) apa és anya jönnek.

Kik az istenek? – Az istenek a halhatatlan emberek. Kik az emberek? – Az emberek a halandó istenek.

A harcosok, akik a csatában halnak meg, halhatatlan hősök. Az ilyen halál hősi halál.

Barrekh ~ Szavak. – I. DOKUMENTUM, 2. lecke

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

anojszt, **anojsztegh**: amott (a távolban) // M Érdekes a hun *thege* 'hely' szóval összevetni, a szkíta nyelvben a t az őt megelőző hangokhoz erősebben kötődik, mint az őt követőkhöz.

atha: atya, apa // CH, M A kozák 'atamán' szó,- mint méltóságnév - megőrizte a t hang keménységét, a magyar nem.

beka: béka // CH, M Lehet, hogy a közel-keleti Beka-völgy is erről kapta nevét. Meg kell tudni, vannak-e békák Libanonban.

ejszin: ilyen // ? A közelre mutatást mnévi mutató névmásokban is magas hangok fejezik ki.

figgat: ugrál (vsz. főn. igenév: **figgin**, esetleg **figgatin**);

// ? M Az ige megléte a hun nyelvben is valószínűsíthető. A magyarban is megvan, de mást jelent: 'függni, függeni'.

heghild: magas (ság, fn.); **heghild ben**: a magasban

// CH, M A 'hegyelt' magyar szónak felel meg. Az –ld képzőcsoport megmaradt a 'föld' szavunkban, és a germán-angolszász nyelvekben is: Feld, old, world, old, could, stb. A nyelvek ősi kapcsolata lexikai és grammatikai elemekben egyaránt föllelhető. A biológiai származtatás nem tűri el a faj egyedeinek merev elkülönítését, mint a. nyelvi genetika sem, és az ősi rokonság mindig kimutatható. Kérdés, milyen fokú a rokonság, de ennek mértéke viszonylagos.

hideo, **hideokh**: hős, hősök // CH A szó görög nyelvi hangzás- és jelentésbeli megfelelése (ideo-, idea) megalapozott feltételezés. V. ö.: japán nyelv!

hideosi: hősi, hősies // CH A s az ellátottság, az i a vhová tartozás két mnévi képzője, összetapadásuk már a szkíta nyelvben megtörtént. Megfelel a hun *'khaliasi'* szó és a *'felvégesi'* régi magyar szóalak képzőjének. Újabban tudomásunkra jutott etruszk megfelelője is (Alinei). Ld. még: **madüsi**, **Athamadüsi** (Nagyságosatya, a Dareiosz elleni győztes szkíta király neve).

hijthe: ide // CH, M Szabályos hangfejlődés után lett a magyarban 'ide'. Depalatalizáció (j > 0), zöngésülés (th > d), msh.-veszítés (h). Mint a hunban.

hodikh: mennek (úgy tűnik, emberre nem vonatkoztatható, vsz. főn. igenév: **hodin**); // CH, M Emlékeztet a 'hodály' szóra, amellyel etim. kapcsolata valószínűsíthető. A 'hadalni' jelentés érthető ma is, a „hodu utu" ómagyar kifejezés 'had' szava ez (HB).

hojszt: ott (hh.) // M Az sz jelenléte sajátos szkíta jelenség, a hunból, magyarból hiányzik.

hot: ott (mutató hh.) // CH, M A t kettőzésével lesz magyar.

hovekh: juhok // CH, M A magyar szóban hiánypótló (hiátustöltő) a –h-, a szkítában, hunban is az a –v-. (E. sz. a hunban: *'hovi'*)

hworugat: ordít; vsz. főn. igenév: **hworugin**, esetleg **hworugatin**

// M A szóeleji gyenge mássalhagzó (hw) könnyen lekopik.A szó gyökéhez, az or- hoz a magyarban nem járul közvetlenül a gyakorító képző.

illanikh: szállnak, repülnek (vsz. főn. igenév **illanin**, esetleg **illan**)

// M „Rakattu ja dizet, **illa** füsti hezod…" A megrakják a tüzet…" -népdalunk sziú (?) indián változata tartalmazza ezt a szót ('száll a füstje hozzád').

jala: halál // CH, M Mint a hunban. Szó elején váltakozik a h és j, (pl. a *hovekh* hun szó elején j-re változott a h).

jalainta: halandó // CH, M A szó igei alapja: *jalin* ~ 'halni'. Szkítában, hunban egybeesik az ige hangalakja és jelentése. Az *–inta* elem továbbfejlődése a magyarban: -end, ez a jövő idő jele, majd a mnévi igenév képzője. Érdekes az egybehangzása a m. 'eleinte' szóval.

jalakh: meghalnak // CH, M Ez a **jalin** (azonos főn. igenév és ragozás) ~ 'halni'- hun szó is. A szó eleji j és h megfelelése-váltakozása szkíta-hun-magyar sajátosság.

jalatiantani: halhatatlan // ? M A szó a –ta-val bővült, de ezt a szó i-je megbontotta. Ha az –anta is szóelem, az *anti-* „ellen" jelentésű szó!

khi ?: ki ? // CH, M

khikh ?: kik ? // CH, M

kimla: kígyó // CH, M A hunban: *kila*. A szonorai sivatag jellegzetes hüllője a mérges harapása miatt veszélyes *'gila'*.

kutha: kutya // CH, M A hun alakkal teljesen megegyezik, a magyarban a t meglágyult.

lemlat: mászik (vsz. főn. igenév: **lemlin**, esetleg **lemlatin** is);

// ? Érdekes az e. sz. 3. személyű alakja: -t ragos.

maia: anya // CH, M A **ma** lexikai elemhez a **ja**, a birtokos személy jele járul. A szó több uráli nyelvben is megvan. A szanszkritban, a hindiben tulajdonnév, a Mindenség ősanyját jelenti.

marti: madár, t. sz.: **martikh //** CH, M A *'mart'* szó a régi magyarban 'folyópart', 'fás-bokros hegyoldal' jelentésű; a szótőhöz az –i melléknévképző járul.

menikh: mennek (főn. igenév: **menin**)

// CH, M A gemináta léte törvényes, a szó töve is n-re végződik. Érdekes rövid alak maga a tő: mén; v. ö. : tőn, vőn, lőn…

nü: mi, micsoda, miféle? (v. ö. lszf.: ni ~ mi)

// CH, M

nükh?: mik?, micsodák? // CH, M

ojsztegh: ott (hh.) // CH, M A t helye váltakozik a szkíta és hun szóban. Lexikai jelentésű a *theg*(e) elem, az előtag a távolra mutatást nyomósítja.

öntamaia: családanya, nemzetséganya // CH, M

sada: csata // ?, M Vsz. az affrikáció miatt veszítette el a zöngéjét a d hang.

singa: oroszlán // CH Mint a hunban.

Tapio(j): női név. Esetleg azonos a magyar folyónévvel. Etimológiailag értelmezhetetlen. // ? Az anyai jelentés révén kapcsolatban lehet a 'táplál' szavunkkal. A finn nyelvben férfinév.

tavild: távol (fn.), távolság (fn.) // ? M A „távolt" szóalak még érthető számunkra is.

tenmard, t. sz. : **tenmardekh**: égi ember, valószínű értelme: isten(ség)

// ?M A *ten* szóelem szerepel az 'isten' szóban, vizsgálandó egyiptomi, mezopotámiai nyelvbéli jelenléte. És a mardekh? Marduk, isten!

vojthe: oda // CH, M A *vojt-* a m. 'ott' szó, az –e lativus-jel. A szó eleji v is a különbség eleme.

vukh: futnak, szaladnak (vsz. főn. igenév: **vun**, vagy **vutin-vuten**)

// CH, M A vukh – vükh ('jönni') összefüggése nem tagadható: a mozgás eltérő sebességét fejezi ki a hangrendi változat.

vükh: jönnek (főn. igenév: **vün**) // CH, M A hunban is így viselkedik, sőt a magyarban is megőrizte rendhagyó jellegét. A sorban vannak: tőn, vőn, mén, lőn…

(folytatása lapunk következő lapszámaiban!)

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Szkíta nyelvi emlékek – 2. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

3. Khormusi (khormudisi) tuedum, ~ tuedatum. Harmadik lecke ~ harmadik tanítás

Mibinkh khalu volgum het. Vojthegi volgum suchü. Ariat feld hen aisi edit napi bej (beh). Vojthegi volgum napinekh veri volgum. Volgumnekh ouvara idzsiwra sovrun wizgalb ad wizgalb. Idiam szuvrild sovrun zubi-zubilb (zubilb ad zubilb). Szuvrild sibidia sovrun madüvinta. Madwild gatekh nejle klüntün vünerild. Napi nejle sibid keriantani. Klünje napi volgum het tenchunkh. Klünje tenchunkh jalath madükh. Klünje jalath madükh elvigh madükh. Klünje elvigh madükh jalath chunkh. Klünje jalath chunkh elvigh chunkh. Klünje elvigh chunkh jalath mardekh. Klünje jalath mardekh elvigh mardekh. Tenchunkh lakje *ballakhalu*. Jalath chunkhnekh lakje hideovara. Napi volgumje ejszün asarnekh volgum. Asar hidü napi wra ai napi ekszerünte asaret. Napiji vü amenü asarekh ad amenü barekumekh ad amenü juevekh. Asar hutuje hutu napi istum. //

A szöveg értelmezése magyarul

A (mi) településünk a folyónál van. Az a folyam szent. A földön ered és a napba megy. Az a folyó a nap vérfolyama. A folyó partja előre lefelé egyre szűkebb. Ezért a sodor lefelé egyre gyorsabb. A sodor sebessége előrefelé növekvő. A gátaknál különösen szembetűnő a növekedés. A napnál a sebesség (már) határtalan. A nap előtt a folyónál (vannak) az égi harcosok. Az égi harcosok előtt a halott nagyságok. A halott nagyságok előtt az élő nagyságok. Az élő nagyságok előtt a halott harcosok. A halott harcosok előtt az élő harcosok. Az élő harcosok előtt a halott emberek. A halott emberek előtt az élő emberek. Az égi harcosok lakhelye a *ballakhalu*. A halott harcosok lakhelye a hősvár. A nap folyama így a világ folyama. A világ a napba tart ('napra halad'), a nap meg kibocsátja a világot. Az egész világ a napból ered, és minden jótétemény, (és) miden javak. A világ útja a nap leszármazási útja.

Megjegyzés: Tömör világképet hallunk-olvasunk. A kozmikum működéséről, és benne az emberi lét helyéről. Ebben a létben és ennek megszűntében az erkölcsi rend a harcosok dicsőségét tekinti elsőrangúnak. Megragadó a nap-kánon örök igazsága!

Barrekh ~ Szavak. – I. DOKUMENTUM, 3. lecke

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

amenü: minden egyes, egy halmaz minden része (v. ö.: Iszf.: **amenu**)

// ? Ámen? Ez pedig héber szó. Legalább jelöljük meg a feladatokat…

ariat: kiindul, ered (főn. igenév ismeretlen, esetleg: **arian**)

// ? M Magyarrá szabályos hangtani átalakulás révén lett a szó: a mgh. nyíltabbá vált, egyhangúsodás (monoftongizálódás) és lekopás történt. Jelentése nem változott.

asar hutuje hutu napi istum: a világ útja a napból való leszármazás útja (mai értelemmel: leszármazási vonal) // CH, M A két birtokos szerkezet a birtokviszony két eltérő kifejezésmódja. Az első megfelel a mai magyarnak, míg az 'útja a napi származásnak' -második szerkezet szórendje idegen nyelvekkel mutat párhuzamot.

asar: világ // CH, M A hun megfelelője ugyanez a szó. Magyar elemei elhomályosultak. Az össz + ár szavakból összetett szó. A lat. *'ász'* a kártyajáték lapja: 'mindent üt'.

ballakhalu: mitikus hely, etimológiailag értelmezhetetlen

// ? Összetett szó: **balla** + **khalu**. Az utótag már ismert ('város, település'), a **balla** jelentése pedig azonos lehet a magyar Balla családnévvel is. Magyarban a 'hely' szó felel meg az utótagnak.

bej, **beh**: -ba/-be (hat. rag) // CH, M Az ingadozás érthető: a szó végén álló –j és –h hang azonos szerepű hiátus-töltő.

brekum, **brekumekh**: megköz. jel.: jóság, jótétemény, -ek

// ? V. ö.: **jueve**. Feltehető, hogy a 'brekum'- magánhangzó-vesztéssel rövidült alak a 'barekum'-nak felel meg; ennek a feltételezett kiinduló alaknak a 'bare-' előtagja valóban 'jót' jelent, az örmény és a hun nyelvben is.

edit: megy, vmi kitűzött céllal (vsz. főn. igenév: **edin**)

// CH, ? A hunban az edin uralkodót, főséget jelent.

ejszün: így // ? A mutató szerepű módhatározó szó az 'ez' mutató (főnévi) névmásból és módhatározó ragból épül fel.

ekszerünte: kibocsát (vsz. főn. igenév: **ekszerün**). // CH, M A ki jelentést a msh. Hordozza, melynek mgh.-körítése változatos. Felismerhető a szer hun és magyar szógyök; az –ün, -an, -en egyforma szerepű, illeszkedő módhatározó végződés: rag. Mint a kényszerűn, gondosan, melegen szavak után. Ha kéttagú a szó, előtagja egybeesik a latin prep.-val (ex-)! Ez még akkor is lehetség, ha meghagyjuk a *szer* chun és magyar szógyököt. Sejthető a *kényszerűnte* jelentés, és a *kiszerel* is, nem passzív a naptevékenység.

elvigh: élő // CH, M Jelen idejű melléknévi igenév, a magyarban –ó/ -ő -vé vált ('szántó, vető'). A hunban az *'elve'* szóváltozatban is van v hang, ez 'életteret' jelent.

elvin: élni // CH, M A v-s változatok megvannak a magyarban is. A hangot képzőnek érezhetjük: 'élvez'.

feld: föld; **feld hen**: földön // CH, M. Valószínű, hogy a hun 'feldild' ~ föld szó „vizsgálatra szorul", ugyanis a szkíta szó eredetibb, hihetőbb, és a hun lehet a változat, a képzős alak. A szkíta szó egybeesése a német (germán? gót?) szóval teljes, más európai nyelvekben is megvan, ősi szkíta eredete immár bizonyosság.

gat v. **gata**, **gatekh**: gát, gátak // CH, M Etimológiailag összefügg

a 'gatya' nevű ősi ruhadarabbal. (V. ö.: sumer *gata*.)

het: mentén (?pontosan nem értelmezhető névutó) // ? Párhuzamokat kell keresnünk a térség (?) nyelveiben.

hideovara: hősök vára // G, M A görög ideo-, idea szó ill. szótő megfelelője az első tag, míg az utótag a magyar vár szóé.

hidü: megy vmi cél felé (talán a **hodi**-vel azonos vagy közel azonos jelentésű szó, a fogalmi különbség ismeretlen, bizonyára nem imperatívus alak; vsz. főn. igenév:

hidün // ? Vizsgálandó kapcsolata a m. 'igy-ekszik, igy-ekvő', és az 'ügy' szóval.

hutu: út // CH, M Szabályos megfelelések… A szókezdő h-lekopott, a tővéghangzó szintén, miközben megnyúlt a tő magánhangzója. Így jön

létre a magyar szó, ez a szerves fejlődési vonal igazolja a nyelvi folyamatosságot a szkíta-hun-magyar nyelvek között.

idiam: zért // ? V. ö.: **odiam**. A közelre a magas, távolra a mély magánhangzó végzi a mutatást. Az am elem összefüggése a sumer nyomósító elemmel vizsgálandó.

idzsiwra sovrun: előre lefelé // CH, M, ? Az első szó az 'egy'-gyel függ össze (+ -ra határozórag), a második ismeretlennek tűnik.

istum: eredet, őseredet (időbeli folytonossággal)

// ? Hangzásbeli és jelentésbeli

kapcsolata a magyar *isten* szóval vizsgálandó. Latinos hangzása úgyszintén.

jalath: halott // CH, M A hun jalin főn. igenévi alak szabályszerű eltérései a magyar halni szótól: a szóeleji h ~ j-váltakozás és az igenévi képző fordított hangsorrendje. A bef. melléknévi igenév-képző a magyarban kétalakú lett: -t, -tt.

jueve, **juevekh**: az előző szótól való fogalmi megkülönböztetése jelenleg lehetetlen // V.ö. : **brekum** ~ 'jóság'. Mindkét szó ismeretlennek tűnik. Ez utóbbi megfelelhet a magyar 'jó, java' szónak. A mondat tartalma: a napból ered az egész világ, minden jóság, és miden javak. Érdekes a nyíló diftongus: *ue*!

keriatani: határtalan // CH, M. ősi szógyökünk a ker, a kör változata. A fosztóképző vsz. –**atan**, az –**i** mnévképző.

khalu: v. ö..: **ballakhalu**

klünje: vmi, vki előtt (névutó) // CH, M Birtokos személyjel lehet a –je. V. ö.: *klüntiz* (hun) ~ 'kilenc' ~ 'tízelőtt'.

klüntün: különösen // CH, M A –tün képzőcsoport elemei vsz. –t igeképző, és –ün módhatározó rag.

laka: lak, szálláshely // CH, M A –je birt. személyjel még

egyalakú, nem illeszkedő. Ma lakja lenne, de a nyelv elkerüli az igei alak e. sz. 3. személyű alakkal való egybeesést: a laka jobban hangzik. A tővéghangzós ősi alakok eleve birtokos személyjelesek? V. ö. pl.: Farkaslaka.

madükh (?): nagyok, nagyságok, királyok is. A kérdőjel azt jelenti, hogy nem találtam meg a szót a szószedetben. A nagyságoknak nagyobb tiszteletet jár.

madüvatin: nagyobbítani, növelni // CH, M? Első tagja, a mad- a hunban 'nagy' jelentésű. A –vat- elem vizsgálandó. A v hiátustöltőnek, a –t műveltető igeképzőnek látszik, az **a** mgh. bizonytalan, akár i is lehetne.

madüvin: növekedni, nagyobbodni // CH, M Mint az elöbbi szó. A főn. igenév képzőjéhez társult **v** elem hiátustöltő.

madüvinta: nagyobbodó, növekvő // CH, M Érdekes a főn. igenévhez még járuló –ta, mintha a távolra mutatást jelentené.

madwild: növekedés, nagyobbodás // CH, M A magyarban az –ld az –lt-ben lelhető fel, a képzőpáros felismerhető pl. a 'virult' szó végén.

mardekh (?) Vsz. e. sz.: ***marde**: maradék? A szót nem találtam a szószedetben, tartalma a szövegbeli helyéből adódóan: akik nem tartoznak a nagyok, és a harcosok fogalmába. A maradék népség emberei, összesítő kifejezéssel. Ez kétessé teheti a Marduk szóval fennálló esetleges kapcsolatát, de maradnak érvek ez utóbbi mellett is. Itt az *ember*-t jelenti.

napi: nap // CH, M Hun és magyar szó is. Párhuzamai megtalálhatók a 'finnugor' nyelvekben és a sumirban is.

napiji vü: a napból ered, -származik (napi + i: 'vhonnan származó' jelentésű melléknévképző) // CH, M A j csupán hiátustöltő. Az –i ismétlése „kötelező", mivel az első –i a szótő része, véghangzó.

napinekh veri volgum: a nap vérének folyama // CH, M A szerkezet mindhárom szavára érvényes a megfelelés. Stílusosabb 'a nap vérfolyamát' emlegetni, a **veri volgum**-ot összetett szónak érezve.

nejle: -nál/-nél (névutó) // CH, M Nem tudható, érezhette-e a beszélő a fogalmi jelentést, ill. határozószóként szerepelt-e a szó. Érdekes a magas hangú változat elsődlegessége a majdan végződéssé váló elemek sorában.

odiam: azért // ? V. ö. A sumir *'am'* nyomósító szerepével.

ouvara: part (vsz. csak folyókra vonatkozható kif.)

// ? A térség (?) nyelveivel való összevetés kötelező. Érdekes feladat. Eltöprenghetünk azon is, nem szkíta-maradvány-e helyneveink némelyikében a –óvár utótag. Legkönnyebben Mosonmagyaróvár neve ötlik fel, a Duna partján. A tudat gyakran „ésszel mérhető határokon túlra nyilall", Nagy Lászlótól vett kifejezéssel.

sibid: sebesség // M Vajon van-e igei változat, és mit jelent? (V. ö.: „…Holott sebesedik, öl, fog, vitézkedik, homlokán vér lecsordul…" Balassi) Nem hihető, babonának minősül, ha azonos alakú szavaknak minősítjük a 'sebes'~ gyors, és a 'sebes'~ sebesült jelentésű szót. Valójában ugyanazon szó más-más, de egymással logikai viszonyban lévő két jelentéséről beszélhetünk. A 'sebbel-lobbal' szókép csak megerősít iménti tételünk igazságában. A 'sebben' a középmagyar korban azt jelentette még: 'sebesen'.

suchü: szent, fennkölt, magasságos

// CH, M? A'*su*' és a '*chü*' összetétele

(~kéz + hű). A fölszentelés kézzel végzett szertartására utalhat az összetétel.

szuvrild (**szubrild**): sodor (fn.) // ? A képző megfelelése az angol –ld-vel, német lt-vel vizsgálandó, pl. a *world*, *could*, *old*, *alt*, stb. szavakban.

szuvrild sibidia: a sodor sebessége (fordított v. visszaható genitivus)

// ? Alakilag birtokos szerkezet, melyben a viszony kifejezése megfelel a mai magyar szerkezetnek; a birt. személyjel a birtokoson fölöslegessé teszi az egyéb jel használatát.

tenchunkh: égi, mennyei harcosok (e. sz.: **tenchun**)

// M Szabályos szóösszetétel, mitológiai tartalommal. A 'ten' szóelem az 'isten' szavunk része, az egyiptomi nyelvben is ez a jelentése.

veri: vér //CH, M A szabályos megfelelések alapján szkíta-hun-magyar szónak mondható.

vojthegi: ottani, az a bizonyos (ott) // CH, M Valószínű, hogy kéttagú

szó: a *vojt* (~ 'ott') és *thege* ('hely') összetétele, akár a hunban (konkoli thege ~ konkolyos hely).

volgum het: a folyam mentén // CH, M (Ld. a következőt…)

volgum: folyam, nagy folyó // CH, M A hun 'volgin – volgün' megfelelője. A hunban egyébként az –*um* bégződés a –ban/ -ben ragnak felel meg, de a fordító által bizonytalannak minősített rag: „*Hajkhum*"~ Örményországban. Íme, a hun nyelv meglepetések, érdekes élmények sorozata. Az –um vég változatosan tér vissza nyelvünkben: -am, -om alakban: áristom, bazsalikom, de –um is hangzik, a latinban: pódium, fundamentum, stb. Egyre több csalogató feledat!

vünerild: nyilvánvaló, kézenfekvő // CH, M Nyilvánvaló a megfelelése a hun *vün* (~ 'jönni') szóval, amely a magyarban a *vő*-ben maradt fenn. (Tkp. ért.: 'jött, jövedelt'.)

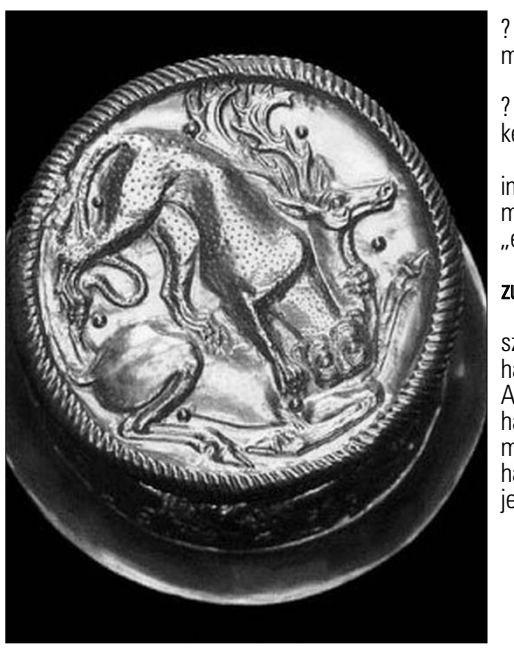

wizgalb ad wizgalb: egyre szűkebb // ? A szószerkezet kifejezésmódja a mai magyarban is használatos.

wizgalb: szűkebb (vsz. af.: **wizga**) // ? A térség (?) nyelveiben is keresni kell…

zubilb: gyorsabb // ? A hun nyelvben ingadozó a mnév fokjele: -lb vagy –rb. A magyar nyelv a teljes hasonulással „elveszejtette" az egyik mássalhangzót.

zubi-zubilb: egyre gyorsabb (alapfok: **zubi**)

// ? Gyors-gyorsabb… A zu-szógyök a hunban is, magyarban is hangzó („hangutánzó") szó, azaz *hangszó*. A váratlanság, hirtelenség, a hangjelenséggel együtt járó gyors mozgás kifejezője. A mai –bb fokjel teljes hasonulás eredménye, az –lb és –rb jelváltozatokból származik.

(folytatása lapunk következő lapszámaiban!)

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Szkíta nyelvi emlékek – 3. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

4. Nidzsi (di) -si tuedum – tuedatum (Negyedik lecke – tanítás)

Dr. Detre Csaba megjegyzése: „+ Ezt a fejezetet önkényesen sorolom a „Lezukuna" gyűjteménybe. Nem lehetetlen, hogy egy önálló nagyobb mű egy kis töredéke, vagy netán a „Dlimild Asarhoz" tartozik."

Phekté szá (-h) amenasar oszti napiji klünte. Phekté szá (-h) tum napiji volgum terekitüntane. Phekté szá (-h) napijic vüne. Phekté szá (-h) tum amena iniesztünta. Phekté szá (-h) mogün hoszt hüvszasar tum amenü ogünhot. Tum ne letünda istum (,) ne letünda veni aisün ne letünda akhtum.

A szöveg (mondatok) értelmezése mai nyelven

A fekete száj a világ ott a napon kívül. A fekete szájra a nap folyama nem terjed ki. A fekete száj nem is a napból származik. A fekete szájban minden elenyészik. A fekete száj ott maga az ellenvilág, benne minden állandó marad. Ott nem létezik eredet, nem létező a fény, és nem létező az okság.

Megjegyzés: A szószedetben a fordító, Detre Csaba azonnal rámutatott a „fekete száj" és a mai csillagászati „fekete lyuk" hasonlatosságára e leírásban. Borzongató modernség! Az élet diadala a NAP világa, ennek viszont borzaszt élet nélkülisége. Itt nincs mithológia, mint a görögöknél.

Barrekh ~ Szavak. – I. DOKUMENTUM, 4. lecke

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

aisün: ugyanígy //CH, M Az **ajs** elem a hun és magyar „és" - kötőszó. Mondhatnánk: ésígy…

akhtum: (vsz.): okság (?), actio (nostr.???) // M Mondjuk ki az akh és ok megfeleléséT! Az –um itt összevonást, elvont fogalmat képező képző, míg máshol határozórag, -ban/ben –jelentéssel. V. ö. latin, pl. 'agrárium'.

amenasar: a teljes világ, világmindenség // CH, M Az **asar** szó másik, mezopotámiai jelentése: isten (ui. az ő egyik „istenük").

amenü ogünhot, **ogünhot**: (vsz.): minden ugyanolyan v. minden ugyanott van.

//

hüvszasar: szó szerinti fordításban: „visszavilág", „fonákvilág", netán az

„antivilág." // Van még más szavunk is visszaadására: *másvilág*. Az azonban nem ilyen kietlen, legfeljebb fordított. A „vissza" a választásban a teremtéshez képest annak megszűntét jelentheti.

iniesztünta : (ger.): elenyészik, megsemmisül // M Az **iniesz** nyilván az „enyész" szavunk. Feltételezhető azonban a szóösszetétel, és akkor a **tün** tevés-igét gyanítjuk még a szóban.

mogün (vsz.): magában, egyedül (az) // M Magyar: mag(á) – ***n*** – (os).

napijic vüne: nem a napból származik. //CH, M Érdekes kérdezni: megvan-e a magyar nyelvben ez az érdekes – *c* morféma. Még érdekesebb a válasz példái: virgonc (él-etrevaló, él-énk), küldönc, lelenc (lelésből származó!), és van névszói példa is: különc, kolonc, bérenc, kegyenc, stb.

napiji klünte: napon kívül(i) // CH, M A hunban pl.: klüntiz=kilenc, ami „tízelőtt".

ne letünda: (gerundium-szerű alakzat): nem létező // M Magyar elemek: ne, let-,-n.

oszti: (vsz.): az a bizonyos (ott) // M A magyar egyszerűbb köznyelvi „oszt" szó az ehhez hasonló, bizonytalan ill. több jelentésű kötőszavak, módosító szavak emléke (oszt, ojszt, stb.).

pekté szá(h): szó szerinti fordításban: fekete száj (Fantasztikus feltételezés: „fekete lyuk" (black hole)? // CH, M A fordító is elámult, mi is. A fogalom megfelel a „fekete száj" értelmének, még fantasztikusabb módon.

terekintüntane: (megközelítőleg): nem teríti be, nem fedi be (, gerundium, modus negativus). //M Az összetett szó (háromtagú) a tere(kin) és ne elemében magyar – első látásra is, a tünta pedig a tün hun szó alakváltozata ill. ragos alakja, a cselekvés maga. Tehát a szó a terülés+tette+ne elemek összetétele.

tum: Az ott, v. ott az, ott ahol, amiben(?), az a bizonyos(?) // CH, M Érdekes a szkíta jelentés: a hun jelentése: a szája vminek, ill. dugója, a magyar változat: töm.

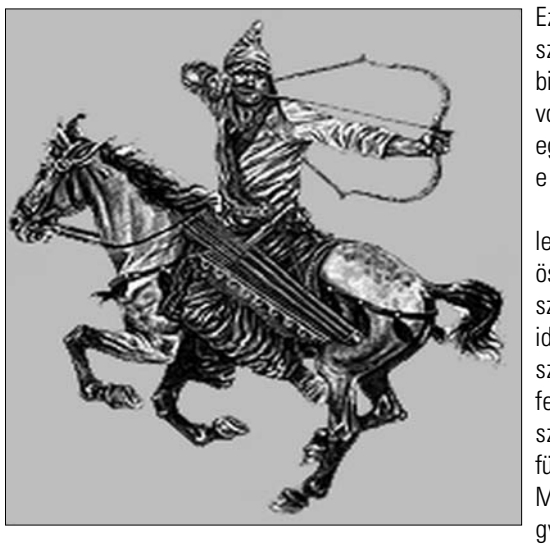

veni: fény // CH, M A hunban feni az alakja. Itt, a hun nyelvben jelenti még a Vénusz bolygó nevét is. **Hangtani kapcsolat és jelentés-azonosság áll fenn a veni szó és a Feni hun bolygónév, valamint a Vénusz latin bolygónév között.** A görög/latin –osz/-usz vérződés elhagyásával gyakran megkapjuk a szkíta-magyar szót. V. ö. dr. Aczél József, Varga Csaba könyvét.

vüne: nem származik (m. neg.), **napijic vüne**: nem a Napból származik, ered //CH, M Szó szerint: jön. Az ered fogalmára van másik szó is: **ariat**.

Záró megjegyzések a négy „szkíta lecke" után

Csak remélni tudjuk, hogy a dr. Detre Csaba nevével jelzett *Hun szavak, szövegek* c. dokumentum, és eme újabb - az *Askatan lezukuna* - hamarosan elfoglalhatja méltó helyét a magyar nemzet szellemi életében. Akik megízlelték a hun és szkíta nyelv különös zamatát, nem folyamodnak a nyelvtudósokhoz, nem várnak rájuk, hanem fogyasztják saját ízlésük szerint. Elsődlegesen a magyar ember örömével vesszük szellemi birtokunkba a nyelvi emlékeket, hiszen az ősmagyar korból eleddig csak 'szórványaink' voltak. Ha a dokumentumok 'hunnak' vagy 'szkítának' vallott nyelvi leletei megjelennek majd (mert meg fognak jelenni!), és kiállják a tudományos vizsgálatok próbáit (ki fogják állni!), ez a magyar nemzet őstörténetének sok kérdését eldönti, igazságot és utólagos elégtételt szolgáltatván mindazoknak, akik mindig kiálltak a szkíta – hun - magyar nemzeti azonosság mellett, az ezzel járó kockázatokat is vállalva. Szomorú állapotok: a magyar nyelvtudomány őrei ma az ősmagyar nyelvtől és a tudománytól védik állásaikat, amikor kijelentik, hogy „a magyar nyelvtörténetnek nincs tudomása hun szavak létezéséről".

A szkíta nyelvleckék közlője, forrása kezdetben ismeretlen volt számomra. Többszörös közvetítés révén bukkantam rá az anyagra. Mivel utalás történik benne Kirkukra, úgy véltem, Irakból származik, és forrása ugyanaz, mint a hun nyelvé, de erre semmiféle bizonyító támpontom nem volt. Ezt pusztán a nyelvi elemek hun (és ősmagyar) jellege valószínűsítette. Csak kezdett derengeni valami jéghegy-féle, amikor Detre Csaba közölte velem, hogy a hun nyelv „csak a jéghegy csúcsa". Folytathattam a szkíta-oldalak bővítését…

A hun és ősmagyar nyelvi párhuzamok feltüntetése korántsem jelenti azt, hogy az összehasonlító nyelvészet módszereivel hiánytalanul feltárom a nyelvészeti lehetőségeket, csupán *kimondom a közszemmel is látható igazság egy részét.* Megerősítem ezzel a magyar közvélekedésből ismert fő tételt: a magyaroknak közük van a hunokhoz, és a szkítákhoz is. A bizonyítékok elégségesek annak kimondásához is, hogy - a hun nyelvhez hasonlóan - a szkíta nyelv is a magyar nyelv ősének tekinthető. Egyszerűbben mondva: a szkíta, a hun és magyar nyelv azonos, csak az idő és a társadalmi különbségek választják el egymástól használóit. Különösen röstellni kell, hogy a történelmi testvér-nép, az örménység nyelvére nem terjed ki az írás. Azt azért gyorsan leírom: közel ezer szavunk és sok nyelvtani elem közös a két nyelvben. Hamarosan frissítésre szorul a munkám: az örmény nyelvi párhuzamok pótlásával elkezdem az adósság legalább részbeni törlesztését.

Az áttekintett szövegeket értelmezéssel, a szavakat megjegyzésekkel láttam el, ezzel azonban nem akarom azt a látszatot kelteni, mintha munkám megfelelne bármely szintű nyelvészi igénynek, amely egy nyelvtudományi munkával szemben támasztható. Szeretném ezzel a beismeréssel megelőzni azt a durva, elutasító támadást, amely bizonyos akadémista nyelvészektől érhet – amint arra már a hun nyelv kapcsán példát is szolgáltattak. Megjegyzéseim impulzusok, melyek vitára vagy kiegészítésre biztatnak. Kérem az olvasó, érdeklődő Barátot, fűzzön megjegyzéseket az eredeti anyaghoz vagy az eddigi megjegyzésekhez, és a kiegészített változatból küldjön számomra is, és tovább – másoknak is. Az eredeti anyagközlés jelen „feldolgozását" egy csoportmunka nyitányának tekintem, amellyel megkezdjük ősmagyar nyelvünk visszafogadását és megismerését. Ezennel felhívom a magyar nyelv szerelmeseit e különös élményekkel biztató találkozásra. Eddig „csak" ízelítő volt, de a nem messzi távolban fölsejlik egy igazi csodás randevú! De meg tudunk-e majd szólalni?

Mert a szkíta és hun nyelvi kincseknek lehet mondanivalójuk még az összehasonlító nyelvtörténeti feltárás, a születési körülmények, a szóba jöhető idegen- és rokonnyelvi hatások számbavétele, szóval a tudományos feldolgozás előtt is. Anyanyelvünk szerelmesei, érdeklődő nyelvbúvárok fürkészhetik titkukat, ízlelgethetik zamatát. Mert a magyar-ős nyelvek sok töprengő gyönyörködéshez adnak lehetőséget, kínálják a csalogató élményt. Az emberi tudás ősi réttegeit tárja fel. Tavaszillatot, erdőzúgást, „méneseknek nyargaló futását"hozza a szél a messzi időtávolból…

Megjegyzéseimet a // kettős ferde vonallal választom el az eredeti szóközléstől és fordításától, ez utóbbiak változatlan hagyásával. Kérem a „baráti közlés" címzettjét-vevőjét, bocsássa gondolatait a szkíta nyelv hömpölygésébe, hogy majd végleges medret vájjon folyama nemzetünk megújuló szellemi mezejében.

Szelek hava, 2007, amikor néhány órával vagyunk túl a Feltámadás ünnepén.

Köszönet-nyilvánítás

A 4. Negyedik leckét utólag kapcsolom az előbbi háromhoz. Ezt villanypostán kaptam néhány napja, személyesen dr. Detre Csabától. Köszönet érte, és köszönöm Neki utólag az előbbi leckéket is, amelyek eljutottak hozzám, ismeretlen úton. Egyúttal köszönet az összegyűjtött és Általa nyilvánosságra hozott minden szkíta és hun nyelvi anyagért. Detre Csabán keresztül ugyanekkor örök hálával tartozunk az ÖRMÉNY NEMZETNEK, a lejegyzett, megőrzött, és közreadott (s közreadandó) ősmagyar nyelvi dokumentumokért.

Gyöngyös, 2007, szeptember 13-án.

Perkupai Pető Imre.

(folytatása lapunk következő lapszámaiban!)

A teljes anyag tartalma

• • • I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA
ASKATA (Szkíta) NYELVKÖNYV – Előzetes megjegyzések.
Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.
• 1. Elenisi tuedum. Első lecke.
Család, lakóhely; kérdések és válaszok.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 2. Keltüsi tuedum. Második lecke.
A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 3. Khormusi tuedum. Harmadik lecke.
A település, harcosaink, szent fogalmak.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• 4. Nidzsisi tuedum. Negyedik lecke.
Az a másik világ…
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR
Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS
Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.
BARREKH ~ SZAVAK. *A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.*
• • • IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN
A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.
• • • Kik akadályoztak a munkában?
• • • *A felhasznált irodalom*

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 4. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

II. Dokumentum: Dlimild Asar - Gyémánt Világ

1. töredék:

…Ghereghum hen mag jerev hüvsza mün vünta (,)
…Geregünkön (1) nagy erő össze mind vonva,

Maid menkhit houta igeji szava veilborütutta (.)
Majd bensőnk onnan az égi szózat elborította.

Donud ai Cerned hot Theghtul helalumanta (.)
Donud és Cerned ott a helytől elálomultak (2).

Újkh askataji hodunekh phej –zenkh elüna (.)
ők, askaták hadának fej-vezéri (3) lévén.

Askata-unta zenkh hot amenawriselb hodu (,)
Askata-unta zeng ott: a mendnél frissebb (4) hadunk,

Hout' amenasaret müntegh hodatin hatna (.)
Az mind sárvilágot menten (5) hódoltathatna,

Megh amenawrisedet idzs kezibeh hüvsza vontün
Míg ha mind a friss (6) erőt egy kezibe összevontan,

Hout amenasaret mogalun biratatta (.)
Hogyha mind a sárvilágot (7) magasan bírattatta.

Idün amenaklüntildneil magelb wriw idzs thegum vünta (.)
Midőn mind előbbinél nagyobb erőt egy helyre vontan,

Askataji birumnekh hatildumeth gatnilumatiszün (,)
A szkítai birtoknak hatókörét gáttalanná teszen,

Hot birumnekh hatildumajeth amenasarum altena (.)
Hogy birodalom hatalmát az egész világra rátenné.

Eitutantün Donud ai Cerned Gheregh-beh b (w?) entakh (,)
Ezután tőn Donud és Cerned: Geregbe mentek,

Ais mag tesi iptibhel ojt gali-feni feldet vüjszahaldutta (.)
És nagy tűz liblobbal (8) azt a nagy fényű földet visszaholdotta.

2. töredék:

Ghereghit aszdikhkütüv(f?)e sat bendün rrhoghanta
A Gereg itt csillagkötve (9) szállt, perdült rohanva

Itidün Donudnekh ai Cernednekh sogh idzipid helle illanta (.)
Midőn Donudnak ám s Cernednek csak icipici (10) pillanat illant.

Megh üjnekh sogh idzipid (,) maratuttanekh satszah or mogulta (.)
Míg nekik csak pillanat, maradottaknak sokszáz év nagyult.

Ktüdit genümentekh meg juvana szumagha asarnekh vera (,)
Mindketten látni mentek ez egyre csodálatosabb világba,

Hout üwene szümenekh juvana ker beroszildumthegumassza
Hogy ott az ő szemüknek fokozottan a táj magát felmutassa:

Hoszthegh amendekh limildanta (,) iget, jaghekhet ai feldet (,)
A hely mindent villogtatott, az eget, hegyeket és földet,

Ais amena vedet minta volgaghekhet ai tavekhet isa limilekh atvedusszat (.)
És minden vizeket, mint a folyamokat és tavakat is a csillogás

átitatta. (11).

Hiszt tengerekhum volasszankh ne vede (,) isa hoszt fenichümild volte (.)
Hisz tengerekben nem létezhetett víz, bizony ott fényitalok voltak.

Limiledum jaghildekh ise seikildekh ai madüjawrekh dlimildic vodnekh (,)
Villogásban a nagy hegyek és a síkságok is; a nagyjárók (12) gyémántból vagynak,

Pheidilegh madüjawrekhum gali dlimildekh limilnakh (.)
Főleg a nagyjárókban óriás gyémántok villognak.

Igeji hen sat hezer fenisi aszdikh limilnaj, milikh küsztün
Az égen fenn sok ezer fényesség izzik (13) villog, melyek közül

Ktü hezer feniselb mint münasarnekh amena feinisi aszdikh Zoud (-) et.
Kettő ezerszer fényesebb, mint világunk legfénylőbb csillaga: Zoud- ez (14).

Seikildekh hen feni bajeghekh uggarenkh aite libekeghum feni martikh illanekh (.)
Síkságokon fénylő borjúkák (15) ugrálnak, ott a levegőben fény madarak villannak (16).

Veigün ravatum ktü napi onti fenüjet
Végül: a zeniten (17) két nap is ontja fényét.

Ais hoszt alluta idzsitalegh pekté szá.
És ott állott, egyedileg, a FEKETE SZÁJ *(18).*

*** // Phekté szá (h) amenasar oszti napiji klünte.**
Fekete száj: a világ, az a napitól (19) külön.

Phekté szá (h) tum napiji volgum terekitüntane.
Fekete száj: ott, nap folyama nem terjed ki ide.

Phekté szá (h) napijic vüne.
Fekte száj: nem napból (20) jőve.

Phekté szá (h) tum amena iniesztünta.
Fekete szájban minden enyész, tűnik.

Phekté szá (h) mogün hoszt hüvszasar tum amenü ogünhot.
Fekte száj, maga a visszavilág, ottan minden ugyanaz.

Tum ne letünda istum (,)
Nem létezik ott isten (21),

ne letünda veni aisün,
nemlétező ott a fény se,

ne letünda akhtum.
nem létezik okság.//

Mi amendat etanta ai nemandet kekübanta.
Ami mindent beevett, aj, de semmit sem kiköpött (22).

Sogh Donud ai Cerned volte kekübata.
Csak Donud és Cerned volt az a kivetett (23).

2/B. töredék:

Mogur holgunta Donudet ai Cernedet (,) hote ktü napit eraszümtesse (,)
Nagyúr meghallgatta Donudot és Cernedet, hogy a két napú érát megszüntesse,

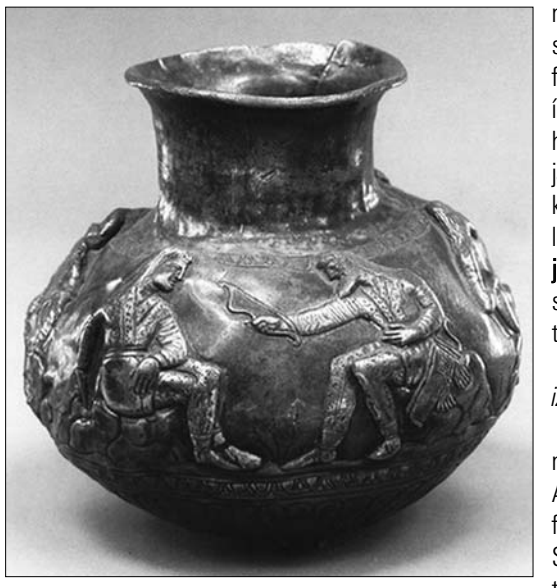

aite houvre idzsildit ais suchet hegaratüssze (.)
oda újra (24) egyetlent, és a szentet kegyesítse (25).

Ekmadiata jebolünum gemodüssze.
Megnövelje méltóságban, kiteljesítse.

Sat lagin bit sat

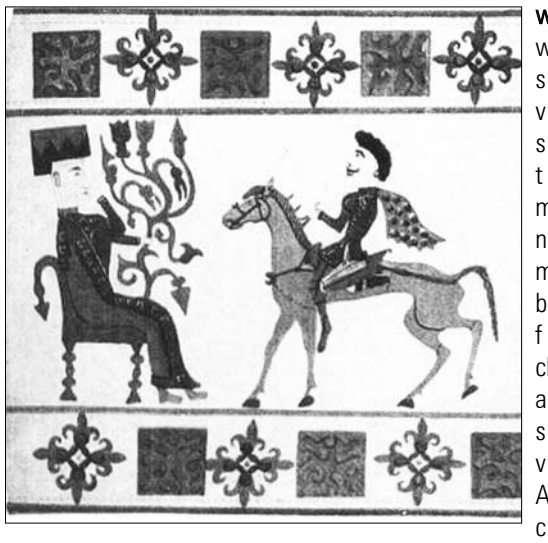

wraw asaret bitüssze.
A világot száz rossz: száz hosszú bot üsse (23).

(Megjegyzés: nem lehetünk biztosak abban, hogy a három mondat értelmileg összefügg. D. Cs.)

*

Dr. Detre Csaba megjegyzése:

„+ Ezt a fejezetet önkényesen sorolom a „Lezukuna" gyűjteménybe. Nem lehetetlen, hogy egy önálló nagyobb mű egy kis töredéke, vagy netán a „Dlimild Asarhoz" tartozik."

Az eposztöredék egyes szavaihoz írt számok magyarázata (zárójelben):

A **Gheregh** itt –um végződéssel „geregséget" jelent, elvontan. PL. Kárpátum, Araratikum, mezoikum, stb.

Ez ellentétes a fordító által megadott jelentéssel: nem kiterjedt, hanem elaludt volna a két hős. Az utazás álomban történne tovább. Ha „elaludott", akkor már az „ősmagyar" szóalak is jött, a hangzás kedvéért.

Zenkh: D. Cs. szerint a szó eredetileg az énekkar vezetőjét jelölte. A **zenkh** azonos a zeng magyar szóval, mégha kínai is. A kórus vezetője az előénekes, aki zeng. Az askata nyelvben még névige (novum verbum).

(Amena) wriselb: a **wriw**~erő származéka a **wrisi**~erős, más nyelvben és alakban: frisch ~friss.

Müntegh: a „mintegy" szavunk. A „menten" a mozgalmasságot fokozza, a mintegy csökkentené.

Amena+wriw+-si+d. A **wrisi** a w kiesésével született meg, a németben: frische. Ez a *friss* szavunk. A frische Nahrung… jelzője, eredetileg erőst jelent.

Asar~világ: a *sárvilág*. Úgy is mondjuk, hogy *sárgolyó*, *sárteke*: a teke gömböt, golyót jelent a hunban.

Iplibhel, az **iplib** eszközesete. Ebben a libegés, a tűzcsóva mozgása van benne, a javasolt szavak (tűzcsóva, -oszlop, -gömb) nem adják vissza a hanghatást, a mozgást. V. ö. : libeglobog.

Kütüve v. **kütüfe**? A *köt* szavunk is itt mocorog: kötve, ami a *köz* társa: a kötés átköti a közt. A kötve: kötődésben, ezt hagytam meg.

Szerintem az **idzipid** az *icipici* szavunk, az **askatában** még az időre vonatkozott: pillanatot jelent. Fokozza a hatást, a piciny-séget.

Az **atvedusszat** szóban a **ved** (*víz*) van jelen, mintha az elemek ezt jelentenék: *átvízússza*. Az átitat a hangzást nem adja vissza, de a **vedet** szó szerepel már a sor elején is, a szkíta költőnél sem véletlen a visszatérése igében.

Madüjawrekh, **jawr**. A ***jarin** ige névszói alakja. Ez a *jár* mai szavunk. Érthető, hogy a legeltető népek az állattartás szavát használják fel a tájegység: nagymedencék elnevezésére. De a szó megvan a Kárpát-medence földrajzi névanyagában, ugyan így: *Járó* v. *Nagyjáró*. 'Nem zárható ki, hogy egyes számú alakjának –madüjawr – az ü-t „elkoptató" fejlődésben „magyar" lesz a végső alakja. És a **Madüjawr** – a Kárpát-medence neve a szkítáknál.' (D. Cs.) Megerősítem a gondolatot!

Aszdikh: mint a hun **azdigh,** *izzót* jelent**.**

Nem kell a latin szót használnunk, ha van magyar szavunk. A tulajdonneveket nem kell lefordítani. Ha magyarul **Zoud** a Szíriusz, akkor - legalább a költészetben – használjuk a magyar nevet, még ha ősmagyar is. Vagy épp ezért…A palóc kiejtésű szó jelentése: zúdulás, áradat. Hun nyelven: **zud** ~ *zivatar*.

Bajeghek: szerintem *borjacskák*. A hun tehén ui. **bajla**.

Illanekh: egyes indián nyelvekben is megvan a szó, mi is megőriztük, de jöttek hozzá mások is. Jelentését tekintve alkalmasabb „maításra" a **röpködnek**, az illan rendkívüli kifejező hanghatását azonban nem adja vissza. Kárpótol a „**villan**" ige, de ez pillanatnyi mozdulat, a *villog* pedig rosszabb hangzású. Mégis ennél maradunk, mert ez beleillik a képi mozgásba, és fokozza is hatását.

Itt is megosztom az olvasóval „leleményemet": a *ravatal* szavunk ez. ***Ravat- al***: a zenit alatt, *a zenit alja*. „Ravatal előttem, ravatal…" (Ady) A halott a zenit alatt, a ravatalon, a Magasság Urának ajánlva. Rádöbbenni a szó jelentésére – megindító élmény.

Van egy cserkész gondolatom: a pekté-ben, a fektében és a feketében ugyan az a szó. Ha lefekszünk, alszunk, nem látunk fényt, csak feketét.

Ti. a napi világtól, a nap világától. Így megmarad a nap szó régi tővéghangzója is.

Napijic: mint a bohóc, vigéc, lidérc, különc, kolonc szavak végén is: a c eredeztetést fejez ki. Virgonc: életes!

Csak mint lehetőség, az isten-fogalom forrás-szavára gondolni. De a hangzása jó, jelentésében is kitűnő.

Kekübanta – **kekübata**. Ha a **batten** hun szóval állunk szemben, bizarr eredményt kapunk: kekünyomás, kikinyomás, sőt kakinyomás. Így érthető a keki szín is. Tehát nem kiköpte Donudot és Cernedet a fekete száj, hanem kikakanyomta, tehát kikakálta. Van min rágódni…

Követni illik a két szó visszhangját, esetleg másik szó segítségével is: kiköpött – kivetett. Jobb az eredeti.

Houvre. Ez az *újra* szavunk. Nincs illeszkedés: a houvra már közelít, a h elvész, és máris ouvra, a v és j könnyen cserél helyet, mert hiánypótló mássalhangzók. Megvan!

Hegin – **hegatin** – **hegaratin**: az emeléssel függenek össze. A *kegyelje* illenék ide, de kevés alakja van, nem lehet választani. Marad az *emel*. A *vissza* igekötőnévutó a hangzást kissé visszahozza. Nehéz ritmusú szó a **hegaratüssze**, két szóval is nehéz visszaadni hangzását is, hogy jelentése ne csorbuljon. Pedig ezt szolgálná az „emeljen vissza" alanyi ragozás is: a hegaratüssze –ra- szótagjára , ami –rá- lehet inkább, az n-nel megtoldott ige hívebb ritmussal felel.

Bitüssze. Megerősítve a (D. Cs. által) megadott jelentést: botozza, hangrendileg illőbb a szinonim bot üsse kifejezés. Talán épp megpillantottuk az üt szót, amint megszületett: bitüssze > üsse ~ üt. Csángóul hangzott!

(folytatása lapunk következő számában!)

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 5. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

Válasz dr. D. Cs. Megjegyzésére:

// A kettős ferde vonal közötti rész az Askatan lezukuna 4. leckéje. Dr. Detre Csaba is úgy érzi, e résznek talán a Dimild Asar-ban volna a helye. Ezzel én is egyetértek. És mintha éppen itt volna ez a hely: a „fekete száj"-ról zengenek a rövid, rímelő sorok. Ez kórus által előadható karének, az epikus részbe ékelve, amely nem viszi előre a cselekményt, csak elmélyíti az előbb „látottakat." A Végtelen távlatát és a gondolkodtatás filozófiai mélységét adja hozzá az epikához, amely pedig maga is a földön túli dimenzióban mozog.

Néhány szóval kiegészítve válaszomat… Ez az írásmű-részlet töredékesen is sok teljességgel ajándékoz meg bennünket. Először puszta létével és olvashatóságával. Nagyot kellene növekednem, hogy igazán méltó legyek a csoda jelenségének a megnevezésére legalább: nyelvünk az ókor ismert nyelvei közé lépett, és e nyelv eddig ismeretlen ókori eposzt hordoz. Igazi nyelvtudományi, irodalmi, kultúrtörténeti csoda részese lehet, kedves Magyar Olvasó. Egyetemes Világ, te is örvendezz: a hun és szkíta nyelv itt él a magyarban, általuk Te is teljesebb lettél!

Talán politikai üzenet a szkítaságnak az egy-nap magasztalása. Lehet, hogy a „kettős királyság" esetleges kudarca, vagy az egyeduralkodás eszméje diktálta: egy valakit kíván szentté emelni, és ehhez a „programhoz írt kortesbeszéd" az eposz e gondolata. Mindenképpen társadalmi igény hívta életre, és nem a ládafiának alkotta a verselgető igric.

Tekintsünk mostan el a teljes verstani elemzéstől, csak néhány csoda-vonást említsünk! A hősök utazásának színhelye a Világegyetem, hódításuk tárgya viszont a földi térségek káprázatos világa, és különösen a „Nagyjárók", a lovas és állattartó nép jószágot nevelő vidéke. Szinte a modern csillagászat-űrutazás jelenségeit látjuk viszont a csészealjszerű járműben, a napfolyam és a „fekete száj" fogalmában. A földi csodák is elbűvölnek a címadó „gyémánt-világ érzékletesen elképzelt jelenségeiben. Akik a luresztáni bronzokban, a kelermeszi, Kul Oba-i aranymíves darabokban is a görög mesterek tehetségét csodálják, azok számára túl egyszerűek lesznek e verssorok, és így is a görög vendég-rapszódoszok versfaragói „kivitelének" tudják majd be megszületésüket. A szkíta míves, legyen ötvös vagy költő, erre megcsóválja a fejét, és ballag egyet a tisztáson, hogy kiszellőzze a bosszúságot.

Barrekh ~ Szavak. – II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

ad: és (felsorolásnál) // M Az európai nyelvekben et is (L), de jelentése a magyarban van: ad, hozzáad még.

ai: és, aztán // A kettőshangzó sok alakot vesz fel, -s-sel bővített alkja a palóc ejtésű és.

ais: majd, majd pedig, és aztán // M Palóc és. Mint előbb.

aisün: ugyanígy: altena: kiterjesztette, elterjesztette? –Nem tisztázható, valószínű aor. igealak. // M Magyarul érthető: ésűn, mint a nagyon, zölden, hogyan? -kérdésre válaszolva. Tehát a megadott *ugyanígy* jelentés szerint, még esetleg *és így, úgyszintén* jöhet számításba.

aite: ezenkívül; hasonló szó lehet az ais-sal. // M Ezeknek a szapora kötőszavaknak az alapja az **ai** ~ és. A második tag is jelent valamit, mutat valamire, valahova.

akhtumi (vsz.): oksági (?), actio (nost.???) // Ez az *ok* szavunk képzett alakja az ókorban. Az európai nyelvek is használják, az actio utal rá. Bennünket akarnak csak kizárni használói közül? Mosolyra fakasztó csűrés-csavarással akarják tőlünk megvédeni szavainkat a mai europid nyelvészek, a szkíta nyelvet is „indoeurópai" nyelvcsalád-kreatúrába sorolva. Jeles európai nyelvészek nem követik már ezt az erőszakolt családalapítást.

alluta idzsitalegh: állt egyedül (?), // M Egyedül(i)leg, egyénileg (ez a két alak csak a szemléltetést szolgálja, elemeik szerint érthető.)

alluta: állt. // M A nyelvész Horger Antalról (v. ö.: J. A.) elnevezett törvény, az ún. „nyíltszótagos tendencia" szerint a második, nyílt szótag kiesésével megnyúlik a tő mgh.-ja, így lesz az áll ige. És az inf. alak, tehát a főnévi igenév? Alluin, vagy allunin, majd továbbképezve allutin (állítani) lehet. Az alluta olyan alak, mint a várta: állásban volt, állt.

altena: // M? Lehet, hogy az alt, alto (át, ch) és a *tenin (tenni) ige összetétele. A msh.-k torlódása indokolja a rövidülést, így lenne a jelentés: áttenné, áttevőn.

altusi: // M mint az előbbi szó, ez is az alto ~át hun szóval rokon: át-a-si, általi, mn.

amena feniselb: mindennél fényesebb, a legfényesebb // CH, M Az –i eredetképző, + -s ellátottság-k., +-lb, a középfok jele, -ez a *fényesebb* szavunk. A feni tővéghangzó lekopással, és mgh.-nyúlással a *fény* szavunk.

a**menaklüntedneil**: minden előbbihez képest, középfokú melléknévi vonzattal // CH, M. Amena, klüntid, neil. Mindhárom szóelem hun és magyar is. Amena: mend (HB). A klüntid a kilenced (, -ik) szavunk is. A neil: nél, Varbócon.

amenaklüntid: mindenekelőtt(i), mindennél előbb(i). // CH, M Az előbb.

amenasar: a teljes világ, világmindenség; // CH, M Utótag: a sár szavunk: sárteke, sárvilág, sárgolyó. A *világ* kiszorította.

amenasaret: a világmindenséget; // CH, M Előbb.

amenasarum: az egész világra, az összes világra, az egész világban, az összes világban // CH? M Mgh.-rövidülés, ill. egyszerejtés, amena+asarum helyett.

amenawrisedet: (az) összes erőt // ? M, D A német nyelvben: frisch, frische (~Nahrung) hasonló jelentésű.

amenawriselb: legerősebb, mindennél erősebb. Valószínű alapfok: **wrisi**: erős. // M, D

amendekh: minden, mindenek // M Elvonva a lexikális jelentésű részt, az amen-t kapjuk meg: ez váltakozik az amena-val. **Amena** = *ámen*!

amenü ogünhot, ogünhotí: (vsz.)minden ugyanolyan, v. minden ugyanott van //

amenü: minden egyes, egy halmaz minden része (v. ö.: lszf.: **amenu**) // M A mennyi kérdőnévmás is testvére. A szó azonban valódi globális szó, ebből maradt **a menü**! Az oroszok is ezt mondják az étteremben: menyú. Lap, amelyen minden ételt felsorolnak!

anojszt, **anojsztegh**: amott (a távolban) // CH, M Thege- ez a hun hely szó, tehát az utóbbi alak körülírás: ahelyt.

asar: világ. // CH, M Már szerepelt, összetétel tagjaként. Ma is használjuk a szót, mgh.-veszejtéssel: *sárteke*, *sárgolyó*, (ami ugyan az, csak a teke a golyó hun megfelelője) *sárvilág*. Ez utóbbi összetétel a *sár* és *világ* tagokból még őrzi az új, világ szó kezdeti szerepét, amikor nem volt még teljesen önálló-an *világ* jelentésű.

ekmadiata jebolünum gemodüssze: Teljes mértékben értelmezhetetlen mondat. Az **ekmediat** ismeretlen ige ismeretlen alakja. Etimológiailag csak sejthető: inf. **ekmadiatin**, ami talán „kiteljesíteni" jelentésű. **Gemodüssze**: szintén ismeretlen ige ismeretlen alakja. (Subj.?) // ? Osztozom D. Cs. töprengésében. Két szóban érzem a „nagy" fogalmat, az első: kinagyít jelentést, a harmadik talán a felnagyít, megmódosít, meggazdagít. A modus és modüssze párhuzamát valószínűsítem. Viszont a **jebolünum** marad rejtélynek. A jebo(l) talán a szláv nyelvekben kalandozik, a végződések: -ün, -um, ismertek.

elüna: **elin**: élni, létezni, lenni,, meghatározottságban lenni (jel. Szó) vmiféle ariostos-alakja. // CH, M A hun elü jelet jelent. A magyar él életet és élt, élet. Egybehangzás, azonosság lehet e szavak közt a két fogalom működésének találkozása alapján. Az él – él nem csupán azonos alakú két szó!

elvin: élni, lakni vhol. // CH, M A v-s változat csak az élet fogalmához kötődik.

eraszümtessze: visszavonja, megszüntesse (??? Feltételezett jelentés); subjunctivus? Bizonyára aor. –alak. // M Nem zárható ki az **era** ~ éra szó jelenléte, amely jelentése szerint ideillő. Egybeírása a **szümtessze** utótaggal tévesztés is lehet.

etanta: megevett (aor?). // M Már itt megvan a t (étel) hang; a –nt > tt szabályos fejlődés.

feld: föld, terep; **feldet**: föld, v. síkság (is), terep (is); -t nyom. postpos.; // CH, M Egy fontos szó! Szinte minden európai nyelvben megvan, ez a jelentése. A hun tagismétléssel feldild alakot használ, vélhetően azonban a feld-et is. Már ez két, esetleg háromelemű: fe+l+d. A föld tehát fedség,

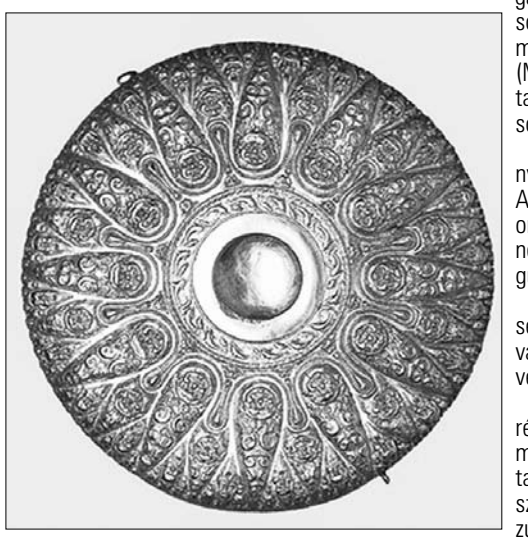

fedő: a magyar szavak különböző korszakai megmutatják elemeikből fakadó jelentésbővülésüket. Nem kevés az „indoeurópainak" is mondható szavak száma. Ezektől a szkíta nyelv még nekm lesz indoeurópai, bár ma annak tartják. De akkor a magyar a legindoeurópaibb nyelv, mert a szkíta nyelvvel azonos. Azonossági fokuk kizárja a rokonság fogalmának jogos használatát. Ez persze nem jelenti azt, hogy mai nyelvünknek nem szabadna különböznie ókori változatától. Az időbeli távolság miatt a különbözés kötelező. Ez mégsem olyan nagy, mint az óangol és a mai angol között. De még Shakespeare nyelvéhez is szótár kell az angoloknak, ha meg akarják érteni.

feld hen: földön (quasi-nosztr.?). // CH, M A rag még nem ragadt a szóhoz.

fenichümild: fény-ital (?). // CH, M Inni: hümin, mint a hunban.

fenisi: fényes // CH, M **Feni+s+i**. Az **i** nélkül ma is használatos igét kapunk: *fen*, ami nem élesítést, hanem fényesítést jelentett. *Fém* szavunk is egy változata. A MTA Nyelvtudományi Intézete felháborodással utasította el ezt az etimológiát.

A Feni a hun Vénusz: maga a Vénusz szó is ősmagyar eredetű: **fen** ~ **ven**. Ez azt jelenti egyszerűbben, hogy mondhatunk Fenit, Venit, magyar nevet mondunk.

feniselb: fényesebb // Ch, M Fen-feni-fenis-fenisi: a toldalékolás, a „ragozás" három másik szót képezett egy-egy új hang hozzáragasztásával. Nyelvünk jellege ezért:ragozó. A nyelvtani viszonyokat is végződéssel kifejező nyelv. De mondjuk ki: a szkíta még nem annyira döntően ragozó, mint a magyarkor nyelve.

figgat: ugrál (vsz. főn. igenév: **figgin**, esetleg **figgatin**); // CH, M Van másik szó is: ***uggarin**. (A *csillaggal megjelölt szavak feltételezett szavak vagy szóalakok. p. i). Ez a függet szó. Ha felugrál valamire, mint pl. a majom a fára, akkor használatos. A borjak ugrándozása más.

gali: óriás, óriási; // CH, M A hunban ugyanez, a magyarban a Gál családnév őrzi. Külön feladat lesz összegyűjteni a szkíta-hun családneveket!

gali-feni: óriási fény // CH, M A jelző a jelzett szó előtt!

gat v. **gata**, **gatekh**: gát, gátak. // CH, M Ez a *gatya* szavunk is, amely szintén mezopotámiai eredetű.

gatnilumatiszün: gátlástalanná, határtalanná téve (aor.? Gerundiumból képzett módhatározó?) // CH, M Vagy –teszőn~Érdekes nyelvi megoldás: a tagadószó a szóban. (Már akkor is.) Nézzük csak: gát – nem – ben – tevőn. A mezopotámiai nyelvek és lejegyzésük ilyen szóelemzéssel történt. Álljunk meg egy perzre, tisztelettel, jó Badinyi Jós Ferenc hosszú és nagy áldozatos munkássága előtt! Tavasszal temettük el őt!

gemodüssze: Ismeretlen ige ismeretlen alakja. // ? A modü hangkapcsolat egy régi alakú, „nagy" jelentésű gyököt sejtet, melynek végződése igésítő, felszólító jellegű.

genümentekh: odamentek szétnézni, bejárták a területet. –Sejtett jelentés; a

genü minden bizonnyal igekötő, a **mentekh** pedig a magyarral homológ alak, nagy valószínűséggel jelentéscsúszással. Aor. Vagy befejezett múlt, v. utóbbi,-az aor.-on belül. //M Ehhez nincs mit hozzáfűznöm.

Geregh: kerék (valamiféle rituális űreszköz?) // CH, M A napkerék klasszikus művészeti motívum, sok korban ábrázolják. Csokonainál „a napnak tündöklő hinntaja". Mint utazó eszköz is szerepel, hintóvá bővítve. űrjárműként csillagközi utazásra szolgáló kerék (csészealj!) ma is a scifi tartományába sorolható. Fényjelenséggel jár, pillanat kell csak, más világba juthat az utazó, energia működteti. (Mag jerew~mag erő!?) Elképesztően hat az időutazás motívuma: a járműnek pillanat kell csak, és sokszáz évet előz meg.

gereghit: az/ez a bizonyos kerék; Az –it egy nyomatékot kifejező postpositio lehet. //M Igen. Az ősi ker szét-gur-ult a ker-ek világon. Kür, kor (-ong), kör, kur (-va, -sor, -uzsló)… Az –egh vsz. igenévi képző lesz. Gher-egh gerő-nek felel meg, ami gur-uló.

gerü: öreg //CH? D M Valami fogalmi érintkezése van a szónak a hun **'ger**: harci szellem' jel. szóval. A német gern (szívesen) egybehangzása nem véletlen!

hatildimajeth: hatókörét, hatalom gyakorlás körét // CH, M Hat + ild + um + ma + ja + t. Némi illeszkedéssel: u>i. Ez: hatildumáját, mintha hatalmáját mondanánk: a birtoklás a személyjelet kétszer kapja meg. A gyermek is májáját kér néha, a zúzája pedig elfogadott, pedig régen zúz-a lehetett (névige, ún. nomen verbum).

hatildum: hatókör, hatalomgyakorlási kör(zet). // CH, M. V. Ö.: mezoikum, Araratikum. Konkrét vagy ált. területet térségként jelöl, a –ság-gal fordítjuk az „indoeurópai" nyelvekben. Az **–ld** képzőkettős: mint a szeletelt, szeleteltség –*lt*-je.

hatna: adja magát az a feltételezés, mintha mai magyarul értelmeznénk ezt a szót, bár itt valamiféle feltételességet kifejező (segéd-) ige: **hatin** (?) valamilyen ismeretlen raggal ellátott formájáról lehet szó. (V. ö.: **hodatin hatna**.). // CH, M Méd külön szó a hat+ na, ma a hatóige képzője+a feltételes mód jele.

hegaratüssze: (vissza-?) emelje. Aor. // CH, M Csángóul hangzik: sem nem jj, sem ccs vagy ss. A magyar kegyelmesítse áll hozzá közel, a hun heginhegatin- hegaratin szó megfelelője. A hegy szavunk a kegy-gyel a magasat jelenti (hegyesít-kegyesít).

heghild: magas(ság, fn.). // CH, M A. m. hegység. A hegyes~magas.

heghild ben: a magasban. // CH, M Még nem ragadt a rag.

helalumanta: ismeretlen ige valamilyen gerundium-alakja. // ? Feltételezés: Az összetétel tagjairól következtetve: hel + alum + (a) nt (a): el-álom-odva, tehát elaludtak. Ezután a „narrátor" beszél, ők, azaz Donud és Cerned nem szerepelnek, pontosabban: nincsenek a színen. Álombeli utazás, egyben „időutazás!" Az nt~d pontos hangváltozás a magyarban.

thegtul helalumanta: helyből el- v. kiterjesztettek vmit. // M Kockázat, de ez is kell. Ez a hel+alum összetétele talán. A hősökre Magur *álmot bocsát* „e helytől", akik elálomoltak, elálmosodtak, elaludtak. Majd így veti ki őket a fekete száj. A *tégely* és a *tégla* szerepkötése: az egyiket elhelyezik, a másikba elhelyeznek.

helle: el (vsz. hirtelen, gyorsan). // M A nyelvben semmi se jelentés és jelentőség nélküli. Könnyed hangzású szó fejezi ki hűen a könnyű, gyors tovatűnést. Ebben kezdődnek a magyar nyelv természetes szépségei. Hogy a hangalak és jelentés kapcsolata csak ráfogás lenne? Marhaság! Van kivétel: mortadella. A büszkén hangzó szó: májashurka. De ez nem magyar szó…

hen: -on/-en/-ön. // CH, M Még nem illeszkedik.

het: mentén (?pontosan nem értelmezhető névutó). // Ch, M A hun whet ez: -val, -vel: tehát valamivel együtt, valami mentén (haladva). Pontos a lejegyzés, néha túlságosan is hív. Ezért megjelennek (nyelvjárási?) sajátosságok is.

hezer: ezer. // ?, M. A hun nyelvben is megvan biztosan, de nem jött még elő. Számtalan hun emlék van, sokszáz szó jön majd elő.

hijthe: ide. // CH, M Mint a chunban (l), már itt magyarul hangzik.

hiszt: 1. itt (pedig); 2. pontosan nehezen meghatározó kötőszó, ilyesféle jelentéssel: meglehet, bár, hiszen. // CH, M A chunban sz nélküli, a hisz elkülönült a magyarban: csak *hiszen*.

hodatin: meghódítani**; //** CH, M Megvan a **had** a chunban, képzett formáknak is kell lenniük. A **hod**-változat, amely szorosan függ a **had**dal. Az **at** műveltető képző ma is. A szkíta igének – akár a hunnak is, a főnévi igenévi képzője: **-in.** Az igék jellemzői a Hun nyelvi tanulmányokban részletesebben szerepelnek (http://hunnyelv.uw.hu) .

(folytatása lapunk következő számában!)

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 6. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

hodatin hatna: meghódítja, képes meghódítani (-mármint az egész világot)

// CH, M El lehet fogadni a *hódíthatná-t*. A „**hódítni hatna*" köztes alak megérteti velünk az inf. itteni létét. Amikor a hatóige képzője „ragadt" a szóhoz, már elmaradt az **–in** inf. Figyeljünk fel arra is, hogy a latinban az *in-finitív* azt jelenti, hogy „–**in** végződés", azaz a szkíta **–in** főnévi igenévi végződés. Vagy: a hun ige (infinitívusza,) **-in** végződése. Vagy a latiné.

hodikh: mennek (úgy tűnik, emberre nem vonatkoztatható, vsz. főn. igenév: **hodin**). // CH, M Hadra vonatkozhat, a továbbképzésekkel. Magyarban is: hódol, hódít, hódoltat, stb. V. ö. előbbivel. Másik fejlődési irány: *hadal*, ebből hangátvetéssel *halad* lesz. Mert Heron, a gőzlabda, dioptra, hodometer, stb. feltalálója (Alexandriai-!) nem a hadalást, hanem a *haladást* mérte a hodometerrel! Haladó járművek megtett útját, haladását is. Ha pedig elhalad, elhagy valamit: ez a hagy szavunk is. De: reméljük, nem lesz ebből hadd-el-hadd! Visszatér, íme, a d hang! Még egy megjegyzés, a teljes kifejtés igénye nélkül. Ha a szláv hogyity (járni) ige viszonyul a * **hodin** – **hoditin** igéhez, valószínleg nem az oroszból került a szkítába, hanem fordítva történt az átadás.

hodu: had, hadsereg, hudunekh: hadnak (birt. és részes eset). // CH, M A hod és a had áttűnik egymásba, mert mindkettő a hadalás és az ezzel járó hódítás fogalomkörét tartalmazza. Egy világkép és életforma kifejező anyagát. Már a **hodikh** szócikkében felvetettem a szó magyar nyelvi etimológiai lehetőségeit: a *hagy* és *halad* szavunk ez, továbbá átvette a szláv nyelv: ez a szláv nyelvek hogyity (jár) szava. Nekünk erre egy más szavunk is van, de megvannak a hodu származékai is.

hojszt: ott (hh.). // CH, M A hun hot már közelebb van a magyarhoz. Az aprós határozószók és névmások sok változatban bukkannak elő, talán nyelvjárási területekről: a törzsek nyelvéből jönnek, és összeadódnak.

holgunta: (ki-, meg-) - hallgatta. //?, M Az nt > tt szabályos hangfejlődés.

hoszt: ott // M A nyelvjárásban ill. köznyelvi alsóbb szinten megmaradt *oszt* kötőszó ennek emléke.

hoszthegh: ott, esetleg arrafelé. // CH, M A thege a chun *hely*. Ahelyt, ott ahelyt is írható, jelentésként.

hot: ott (mutató hh.), (akkor?, már ott?, már akkor ott?), hogy ott. // CH, M Ez már pontosan megfelel a fennmaradt chun szónak.

hote: hogy, abból a célból, hogy. // M Az –ot- gyök sok változat anyaga. A távolra mutatás szerepe sok egyébbel bővült: pl. elvontabb tartalmak kifejezésére kellett egy újabb változat, és a nyelvhasználatban kialakult.

hout: hogy (az) // M Ld. előbb.

houta: onnan (?) // M. Ld. előbb.

houvre: értelmezhetetlen, vsz. kötőszó. // M? Talán az újra jel. határozószó ez.

hüvsza vontün: össze (vissza) vonva. //? M Még: összevontán, összevontában. Működnek az igekötők, de még a helyesírás nem jelöli. (Borzongatóan érdekes ilyen neológ szakmai mondat szkíta kifejezésre!)

hüvsza, hüjvsza: vissza. // ? M A hun nyelvben is van j-s nyelvi változat, felt. nyelvjárás.

hüvszasar: szó szerinti fordításban „visszavilág", „fonákvilág", netán „antivilág" . // M Van még egy: *másvilág*, amely szintén fordított, de nem pusztaság, mint ez.

idzipid: pillanat // M Már nem hiszek a véletlenekben. Az icipici szavunk ennek alapja volt, valaha.

idzs: egy; **idzs kezibeh**: egy kézbe; **idzs thegum**: egy helyre, egy helyben. // CH, M A **thegum** is megmaradt a *tégely* és a *tégla* szóban. A *téglát* elhelyezik, a tégelybe behelyeznek vmit. CH, M Mint a chun nyelvben. A dzs a **dzsijagh** chun szóban tovább alakul, (dió) d-vé.

idzsi: egy, **idzsitalegh**: vsz. „egyedül". // CH, M Hangilag közelebbi az *egyedileg*. Íme, egy képzett szókövület!

idzsild: egyetlen, az egyként működő; **idzsildit**: az egyetlent (funkcionális értelemben) // IGI!

ige: ég // CH, M Isten igéje innen jön.

igeji hen: (az) égen // CH, M Nyolcból négy…

igeji szava: égi szó, égi hívás (?) // CH, M Az égi és ige egyazon szó: égi szó = igei szó. Az ige(i) a későbbi származék, jelentés-elkülönüléssel.

igeji: égi // CH, M Még az *egy* szó is kellene ide, ui. ezekhez tartozik. Még „nem jött elő".

iget: az ég (is), -t nyomatékosító postpositioval. // CH, M Bevallom, nem tudom elkülöníteni a tárgyragos formától, legföljebb a mondatban.

illanekh, illanikh: szállnak, repülnek (vsz. főn. igenév **illanin**, esetleg **illan**). // M A chunban is ez lehet a repül szó. Használják a sziu indiánok is a szót, ősi hangszó.

illanta: elszállt, elrepült, eltelt (aor.?); Vsz. inf.: **illin**, **illatin** // M

iniesztünta (ger): elenyészik, megsemmisül // M Szóelemek szerint: enyész tevés(ben). A chun nyelvvel azonos abban is, hogy a szóelemek megvilágítják a szó származását. Csak a túltengő fantázia terméke lehet, hogy gyöknek az ini (a chunban len jelentésű) szót érzem. Ez kapcsolatba hozná az enyészet fogalmát a párkák fonálkészítő munkájával?

isa: (ugyan)így //CH, M Chunban: iszia (K), HB: isa. (Latiatuc feleym mic vogmuc. isa pur es chomuv vogmuc…) Csak hogy lássuk, milyen alkalmatlan volt a latin nyelv a Halotti beszéd lejegyzésére.

ise: de, bizony (esetleg; az **isa** valamiféle derivációja? // CH, M

istum: eredet, őseredet (időbeli folytonossággal) //? M Az isten szó egyik forrásszava.

itidün: miközben, mialatt; igei határozó // M Ezidőn –jelentés érezhető: it~et~ez+idün~időn elemekkel.

jagheghet: a hegyek (is); -t nyom. postpos. // CH, M A jaghekhet várható, mert így nem halljuk a többes számot.

jaghild: hegység; **jaghildekk**: hegységek (ua. „iszfaháni guidebook) // CH, M Az **–ld** képzőt a gyűjtőnév –ság-jával „fordítjuk", de a magyar *–lt* ez: *hegyelt*, hegyekkel „megrakott".

jeti: hét // CH, M A tővéghangzó elvesztésével (14-15. szd.) Megerősödik a tőmgh: megnyúlik. A *jét pedig könnyen lett *hét*.

jueve, **juevekh**: az előző szótól való fogalmi megkülönböztetése jelenleg lehetetlen // M A brekum állt előtte… Ami

***barekum** lehetett: *jóság.* Örmény **bar**: *jó*. De ez a magyar *java* szó, amiből elvontuk a *jó*-t.

juvana: fokozottan ilyesféle, -vsz // M *Javában*! Ez is a juvana alakja.

kekübanta: kiköpött, kibocsájtott magából. Aor.? // CH, M Kekü+batten?

kekübata: kibocsájtott, kiköpött. Vsz. part.

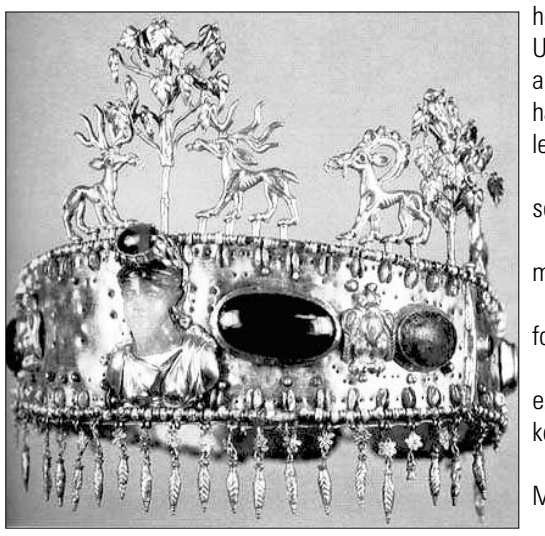

perf. (aor?); Feltételezhető a kekübanta és kekübata alakok szembesítő szójátéka. // CH, M Meglehet: *kinyomta*.

ker: birtok, terület, táj (iszfaháni analógia alapján) // CH, M Gazdag szócsalád!

ktü hezer: kétezer, **ktü napi**: két nap // CH, M A chun **keltü** rövid alkja? Mint kettő-két. Magyarként viselkedik a szkíta is, chun is! Keltü>kettü - két, kettő.

ktüdit: mindkettőjük; sejtett jelentés, a rejtélyes –it nyomatékosító (?) postpositio. // CH, M A –d- itt összesítő, nem sorszám ill. tört-képző, ez általánosabb szerepe: erdőd, bogárd.

kütüve: közé, körbevéve, körülvéve, vminek a társaságába. // M A köt

és köz szavaink őse. Itt mondhatjuk: kötve, kötésben (ui. csillagkötésben, -közben).

libegekhum: a levegőben // M Valóban, ez a lebeg, levegő.

limiled: fényesség, csillogás; // ? Magyarként viselkedő szó.

limiledum: fényességben, csillogásban // ? D: összesít, elvonttá tesz.

limilekh: csillogások, villogások // ?A szót leválthatja a nép… Nem mindenki szavaz ellene: az olasz nyelv megőrizte nekünk: lume, luminoso,

limilidanta: villogott, csillogott; aor.? // ? A *–danta*: *-tatta*!

limilnaj: fénylik // ? …Új szavak váltják fel.

limilnakh: csillognak, villognak. Vsz. inf.: **limilin**, **limlin**, v. **limilan**,

limlan. Vsz. inf. Itt nem valószínű, de nem is lehetetlen az aor.

madüjawrekh: (nagy)medencék; v. ö.: „**Darrhajavaus**": **Madüjawr** vsz. a Kárpát-medence v. a Dnyepr, Don, Donyec-medence-környéke // CH, M (-térsége? Azaz a „*Nagyjárók*". pi) Töprengésre késztetett Detre Csaba kérdése. –Nem jut eszedbe valami a szóról? Dehogynem. A *Nagyjáró* mint földrajzinév sok község névanyagában szerepel a Kárpát-medencében. De hát akkor ez a **Dlimild Asar**, azaz az eposzban feltűnő *Gyémánt-világ*! Kezdett sok lenni… De még fokozta Detre: És a **madüjawr** messze van a *magyar* szótól?... Kész voltam. Annyi megrázóan felemelő élményt hozott nekem a chun és most az askata nyelv, hogy az újabb élményfokozatokra már nem jut idegerő. Mégis, higgadtan ki kell jelentenem, hogy Detre Csaba a magyar szónak számomra most már teljesen világos forrásához vitt, kérdésekkel elvezetve, de az utolsó lépéseket megmutatva, és saját szavaival kimondva: a magyar szó a **Madüjawr** azaz N*agyjáró* szó, ami helyileg a Kárpát-medence. A hunok, hun-magyarok szava a Kárpátok szó is: **Karrabata** (I, K). A **karra** *sziklát*, a **bata** *falat* jelent: a szó tehát: *Sziklafal* jelentésű.

Madüjawrekhum: a nagy medencékben v. nagy medencéknél; // H, M Az olykor hosszú, sokelemű szavak szavak elbűvölnek: mad-ü-jawr-ek-um!

madüvatin: nagyobbítani, növelni // CH, M A –v-, az egy msh.-elem „végzi" a nagyobbodás, nagyítás műveletét, a szó minden képzett alakjában!

madüvin: növekedni, nagyobbodni // CH, M

madüvinta: nagyobbodó, növekvő // CH, M

madvild: növekedés, nagyobbodás // CH, M

mag: nagy, erős; **magelb**: erősebb, nagyobb // CH, M

magur: valamilyen nagyság, lehetséges, hogy: nagyúr. // CH, M Valószínű, a Mindenség Ura a Nagyúr, „igei szava" elborítja a lelket. Pedig a chunban a –r becéző-kicsinyítő. Hunor: harcoska, Magor: magocska, aki nagyocska is lehet.

maid: majd, ezután, azután // M Van, aki semmit se változik.

maratuttanekh: (vsz. jel.) maradtnak, maradtaknak, maradottaknak//

marti: madár, t. sz. : **martikh //** CH, M Mart: folyópart, vízpart, ahol a madár is él.

megh: még, méghogy; míg (eközben, ezalatt), a magyarral olykor azonos jelentésű kötőszó. // M Nem sokat változott.

menikh: mennek (főn. igenév: **menin**) // CH, M Perkupán van „menődik" is.

menkhit: minket // M Helyet cseréltek a magánhangzók.

mi: mi, ami // CH, M Mi-ben: szkíta-hun-magyar nézetazonosság.

milikh küsztün: melyek közül // M „Köztén", között: még más az irány. Az aszdik-küt-üve szóban a *köt*, ebben a *köz* van jelen, magyarként.

minkh: mi // CH, M A hagyományőrzők Perkupán ma is mink-et mondanak.

mint: mint (összehasonlítás esetén) // M Nincs mit elemezni rajta.

minta: mint, úgymint // M Mint a minta. Ikrek.

mogalun: erősen, szilárdan, teljesen (megközelítő jelentések) // CH, M A szó változatos tövű: mog, mod, mag, nad, stb. Témakör, tér, idő mind kiterjeszti nagyságát. Valóban méltó a nagy jelentésre e nagy tartományú szó.

mogulta: halmozódott fel, tolult össze, nagyobbodott meg. Ez értelemszerű és etimológiai következtetés, pontos jelentése tisztázhatatlan; vsz, aor.-igealak.// CH, M Nagyult tehát.

mogün: (vsz.): magában, egyedül (az) // CH, M Magán- is.

(folytatása lapunk következő számában!)

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 7. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

mün: össze // M Ez a *mind* alpszava. A –d elem az összességet segítő képző.

münasar: a mi világunk, **münasarnekh**: a mi világunknak (genitivus)//

müntegh: minthogy(?), márminthogy(?), mivelhogy már (?); Valószínüleg ismeretlen ige partitipium praesense, amely már kötőszóvá alakult.

// M Hozzáfűzöm: mintegy.

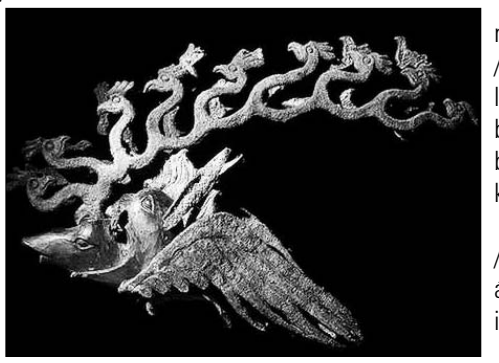

napi nap // CH, M Mezopotámiai eredetű szó. Nab, nabu, nap változatokkal. Nem osztozunk rajta senkivel.

napiji klünte: napon kívüli // CH, M A külön szó. Mint: gyakor-ta!.

napiji vü: a napból ered, -származik (napi + i: 'vhonnan származó' jelentésű melléknévképző) // CH, M

napijic vü ne: nem a napból ered // CH, M A – c eredetképző volt: virgonc, életes, életrevaló. Kis tréfa kíséri használatát: farkinca, bohóc, különc, vagy kellemetlen árnyalat: bérenc, fegyenc, stb.

ne letünda: nem létező (gerundiumszerű alakzat) // M Szép női dallamú szó.

nehil, **neil**: -tól, -től, -nál, -nél (időhatározó). // CH, M Palócos, varbóci.

nejikh wourdikh: amelyek képeznek, alkotnak. // M, O Olaszban: ordinare, dine: rendez, rend. Nyilvánvaló a hangtani és jelentéstani összefüggés. (Ez ordítással, ordenáré beszéddel jár néha. De ez újabb kölcsönügylet a szavakkal.

nejle: -nál/-nél (névutó) // CH, M Majd rag lesz: nál/nél, és névmási hatsz.: nál-a-m, nál-u-k.

nemandet: semmit // M Nemmindet-hangzik.

nükin: neki // CH, M Mintha erdélyi szó lenne.

ojt: csaknem a teljes, csaknem az egész; - pontosan nem értelmezhető jelentésű kötőszó, vagy határozószó. // ? Elég ennyi róla.

onti: ontja. // CH, M, O Az *onti* falun még általános volt gyerekkoromban, nem mondták: ontja. Olaszban: onda: hullám, ami az öntés, ontás eredménye.

onti fenijet: ontja fényét. Vsz. inf.: **ontin** (iszf. hun: ~ nemzeni) // CH, M

or: év. // CH, EU, M V. ö.: orbitális.

oszti: (vsz.) az a bizonyos (ott) // CH, M Chunban: ojszt. Táj: oszt.

ouvara: part (vsz. csak folyókra vonatkozható kif.) // M Ez nagyon érdekes. Tehát nem feltétlenül jelent régi, ó várat? Mosonmagyar~, Domb~ a Mosoni-Duna és a Kapos-part.

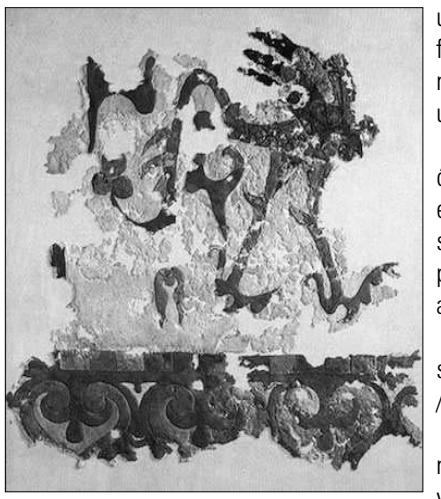

pekté szá (h): fekete száj // CH, M Szák, száj, iszák…

pheidilegh: főként, főleg // CH, M Kiiktatta a nyelv a di-t.

phej: fej // CH, M Ma fej és fő.

phej-zenkh: fővezér. **(Zenkh:** eredetileg előénekes, szólóban éneklő pap. Itt vsz. fogalmi áttételről van szó.) //M, H A kínai nyelvvel is kapcsolatot teremt a **zenkh** szó. A song is ugyanez. Fő zeng: a második szó is névszó.

ravat: zenit. // M És a zenit alatt: *„ravat-al”.*

ravatum: a zenitben (ua., mint a pun). //M A magyar *ravatal* szó ez. A zenit alatt, zenit-alja: a koporsó helye. Különös értékű szó. Ady: „Ravatal előttem, ravatal…”

rrhoghanta: rohant, száguldott. Alapige: **rrhoghin**, és/vagy **rrhogatin**. // M Vizsgálni kell családneveinket! **Rrhogan**: *rohanva* (mint Rogán).

sat bendün: nagyon gyorsan, nagyon hirtelen, netán „villámgyorsan”//

sat lagin bit: nagyon hosszú bot (?) // CH, M A lagin-ból a lóg szavunk is lett. A bit az ütés szava is, a bot-tal látható kapcsolata nyilvános.

sat: sok (vmiből) // CH, M A szót átvették a finnugorok is, száz jelentéssel.

satszah: sokszáz // CH, M A sat is százat jelentett.

seikild, **seikildekh**: síkság, síkságok // M Palócos szó: „síkolt”.

sogh: csak (egy) // M Kezdő réshang > (affrikáta) zár-rés hang lett idővel..

suchü: szent, fennköltt, magasságos; // CH, M Ld. lent.

suchet: szentet: az iszf. analógia alapján, a **suchü** tárgyesete. // CH, M Valami kapcsolat van a kézfej: su, és a magas: su között: a szentelés mozdulata kézzel végzett,

sumagha: mint **szumagha**: csodálatos, felemelő// CH, L, M Su, szu: fent, magha: nagy, tehát nagyon fenti, fenneni, fenséges.

tavakhet: tavakat – accus.// CH, M Nincs még illeszkedés, csak néhol.

tengerekhum: (a) tengerekben; tengerekh+a nagyon általános –um postpositio. // CH, M, T

Általános a türk népeknél is, isten jelentése is van: Tengri. Magának a ten-nek is.

terekitüntane: (megközelítőleg) nem teríti be, nem fedi be (gerundium, modus negativus) //Szóelemek: tere+ki+tünta+ne: tér-ki-tevés-nem. Mezopotámiai szóalkotási mód (minden elemre egy jel - írásban).//

tesi iptib: tűzcsóva? Tűzoszlop? Tűznyelv? **Tesi iptibhet**: tűzcsóvával?

// CH, M Csak az első tag ismert. Tesjaghild – a Kaukázus chun neve.

thegh: hely (~szín); **thegtul**: helyből, helytől // A Konkoly-Thege családnév „konkolyos helyet” jelent. A tégla és tégely a szkíta szó öröke.

tum: az ott, v. ott az, ott ahol, amiben (?), az a bizonyos (?) // M A hun kulacs dugója: thum. Az örmény nyevész füle érzékeny volt a t és th különbségére, mert az örmény nyelvben ez két hang, valóban.

uggarenkh: rohangásznak, ugrálnak. Vsz. inf.: uggarin. // M Chunban: figgatin is. Ez a földön, és nem függésben élő állatok ugrálása: borjúcskáké.

üwene szümenekh: az ő szemüknek, az ő szemük előtt // M Az „övék szemnek”. –Ettől az egy példától nem függ az azonosság.

üwene: az ők-, övék; szem. névmás, birt. eset. // M

vedet: vizet (is), -t nyom. postpos. E nélküli vsz. alak: **vede**. // CH, M Tőméghangzós a vede szó. Testvére a voda, Vasser, és átadtuk a szót a finnugoroknak is.

veigün: végül, végre // M Módféle határozó, -n mai raggal.

veilborütutta: elborított, átv.: töltött el, járt át // M **Veil**, **helle**: még nem látom a különbséget a két el-jelentésű szó között.

vel -vel // CH, M Chun: **whet** kissé más, a szkíta –**hel** is, azért ugyan az a szó.

veni: fény // CH, L, M, O Venere, Vénusz, Feni: a *fény* szavunk mint bolygónév, olasz, latin, hun nyelven.

vera: -ra/-re, reá (postpos.). Megj.: az iszfaháni **wra**-val azonos. // CH

vodnekh: a VOLA- alakkör pontosan nem meghatározható értelmű derivációja. Aor.? // CH, M

volasszankh ne: 1. nem találtak, v. nem találhattak (inf. alak ismeretlen; aor.? t. sz. 3. szem. tagadó alak), 2. nem lehetett, nem létezhetett (ez a valószínűbb, valamiképp a vola-ból derivált aor.? forma) // CH, M

volgagheket: folyókat –itt accusativus! // CH, M A Volga folyó. Neve szkíta, azaz ősmagyar

nyelven van mondva.

volte: lehetett, lehetséges; aor.? Feltételes mód? (A VOLA alakkörben.) // M Ez is l-lel bővülő, ma is: volt-vót, mint a holt-hótt.

vontün: -vonva. Egy feltételezett ***vontin** igéből képzett igei módhatározó (**hüvsza vontin**: összevonni). // M A vontan-hoz hasonló, módhatározó.

wourdikh: a szószedetben a **neilik wourdikh** kifejezésben szerepel (ld. ott), de külön is be kell írni. Itt most a német *e Ordnung ~ rend* szóval vetem egybe. Igei alakjai: *ordnen*, *ordinieren*. Átléphetünk a g-s tövű változatába: s *Organ*, *organisieren*: ez a megszervezés fogalma, az előbbihez közeli jelentésű: itt van tehát a szkíták szava. Ld.: keleti gótok! De hol van nálunk ilyen? Itt van: hord! A renddel, szervezéssel, alkotással szoros fogalom.

vüjsza: szét-,vissza; igekötő (vsz.) // M Nosza, nézzsze, addsza: csángómagyar sajátosság.

vüjszahaldutta: beterítette, elfoglalta (aor.?); **vüjsza**: vsz. igekötő: szét-, vissza(menőlegesen mind?) // CH, M Mint Pécsett. Hódításában (volt). A hald- l-lel bővült tőváltozat, mint Bódva – Boldva, hold – hód.

vükh: jönnek (főn. igenév: **vün**) // CH, L, O Vieni: gyere (olasz). Valuta váltó: ugyanaz a szó, az egyik olasz, a másik magyar. Mint a kap, kapisco, kapisgál, kapesi, ez utóbbi chun szó. Mi már nem hiszünk a véletleneknek. A vün és vieni között szoros összefüggés van. Hogy rendszeres megegyezés és eltérés kell? Megvan minden. Az európai (és más kontinens) nyelvei a szétgurult szkíta gyöngyöket csillogtatják, amelyeket fölszedtek.

vüne: nem származik (m. neg.), napijic vüne: nem a napból származik, ered // CH, M A chun szóval pontos megfelelésben. A tiltó- és tagadószó sorrendi helye ma más: a tagadott szó előtti.

vünta: vonódott, **mün vünta**: összevonódott: aoristosszerű elbeszélő múlt. Máshol: összpontosította, összpontosítódott. Megjegyzés: az iszfaháni **vün** igével hasonló jelentésű igéből képzett derivátum.

wraw: valamiféle jelző (?), esetleg: rossz. // M Bizonyára. A rossz jelző gyöke, amely megjelenik a ront, rothad, romlik, stb. szóban. És a ró, rovott-ban.

wriw: erő // D, M Képzett alakja a **wrisi**, ez a német nyelvben a *friss* jelentést hordja. Érdekes a chunban és szkítában a w-vel jelölt hang: általam kikövetkeztetett hangértéke: bilabiális spiráns, két ajakkal képzett réshang. Hasonló az angol hasonló hanghoz, különféle sonant hangszínnel. Általában két szóelem határán (howra: chun hová?) vagy szókezdő és szóvégi hangként jelenik meg.

Zoud - et: (az a bizonyos) Szíriusz // E, P Az egyiptomi (Zobd, Szopd) és pun (Zud) nyelven kívül még sok mást is felsorolhatunk. De melyikben jelent valamit? A chunban a **zud**: *zivatar*. A palócos hangzású szó a *zúd*, azaz *zúdulás* szavunkkal hangzik egybe. A hunban a **zud** *zivatar*-t jelent! Már, azt hiszem, nem véletlenül. A Szíriusznak e térségben magyar neve van. Le kell hozni a csillagot, hogy elhiggyük?

Utána áll a Dlimild Asar-ban az .et hátravetett névelő, amely az örményben és magyarban –e: nyomósítást, utólagos figyelemfelhívást fejez ki. Megvan a latinban is, bár nem ezt: *és*-t jelent. Ebből is fejlődhetett az –e kérdőszócska: Széllel tündökleni nem ládd-é ez földet?

zubilb: gyorsabb // CH, M Rokona a zu, zudul szónak: a zudulás jellemzője a gyorsaság.

zubi-zubilb: egyre gyorsabb (alapfok: **zubi**) // CH, M A szókettőzés jelenthet térbeli kiteljesedést, mint az arámi gulgul-ta. A chun gol még csak hajlat, ív, ha körbe megy, golyó lesz: gulgul-ta. Gurul-ta. Koponyát is jelent… A zubi-zubilb kettős a gyorsaság fokozódását jelenti. Ez nyelvünk mezopotámiai sajátossága.

(folytatása lapunk következő számában!)

A teljes anyag tartalma

— I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA

ASKATA (Szkíta) NYELVKÖNYV – Előzetes megjegyzések. Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.

• 1. Elenisi tuedum. Első lecke.

Család, lakóhely; kérdések és válaszok.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 2. Keltüsi tuedum. Második lecke.

A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 3. Khormusi tuedum. Harmadik lecke.

A település, harcosaink, szent fogalmak.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 4. Nidzsisi tuedum. Negyedik lecke.

Az a másik világ…

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR

Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS

Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN

A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.

— Kik akadályoztak a munkában?

— *A felhasznált irodalom*

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 8. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

III. DOKUMENTUM – DARRHAJAVAUS (TÖRTÉNELMI SZÖVEG TÖREDÉKE)

MÜN ATHAMADÜSITH HÜJVSZA (-) VERÜLTA DARRHAJAVAUSET

KHIJE AMENA HOUDUME ALTUSI MADÜ VOLGAGH BIELE

VULTA (TA) NTA VOLTAJ (.) HIT VEL ASKATA BIREGH MADÜJAWR

IDZIJÜN ALTUSI VOLGAGH (-) KERUM TARUNTA VOLTAJ (.)

Mai értelmezés (P. I.)

NAGYSÁGOSATYÁNK VISSZAVERTE DÁRIUST,

AKINEK A VOLGÁN TÚLI MINDEN HÓDÍTÁSA ELVESZETT.

EZZEL AZ ASKATA (SZKÍTA) BIRODALOM A KÁRPÁT-MEDENCÉN INNEN

KITÁRULT A VOLGÁN TÚLI TÉRSÉGRE IS.

Megjegyzés a történelmi leírás töredékéhez

Nem hagyhatjuk szó nélkül… Ki hagyhatná? Itt tartunk, hogy szkíta történelmi írást tanulmányozunk. Szerepel itt is a Volga neve „nagy folyó" körülírással, ősi magyar szavakkal leírva, melyeket ajándékul hagytak őseink „a jóval fejlettebb szlávoknak". (Ez a kifejezés A magyar nyelv története c. egyetemi tankönyvben szerepel, TK. 1967.)

Megjegyzések a közölt askata~szkíta szövegek után

Az eredeti dokumentum párbeszédre épülő „tanszövegei" és a szójegyzék szkíta szavai itt álló kövérített betűkkel szerepelnek. A // kettős ferde vonal különíti el az eredetitől a „továbbgondolás" anyagát, kiemelten meg kívánván őrizni dr. Detre Csaba eredeti megjegyzéseit, amelyek a görög (és más keleti) nyelvek) nyelvtanának terminológiáját tükrözik.

Barrekh ~ Szavak. – III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAHAUS

A fordító megjegyzései után a feldolgozók megjegyzései, magyar és más nyelvi párhuzamokkal. (Az eredeti anyagközlést a // kettős vonal zárja le.)

Előzetes megjegyzés a III. DOKUMENTUM szavaihoz: A szavak kikövetkeztetett jelentését a mai magyar szóalakok alapján állapítottam meg, fordítást nem kaptam. A saját szószedetem tartalmazhat tévedést. Nem kell alkalmaznom itt a //jelet, amely máshol a dr. Detre Csaba közléseit zárta le.

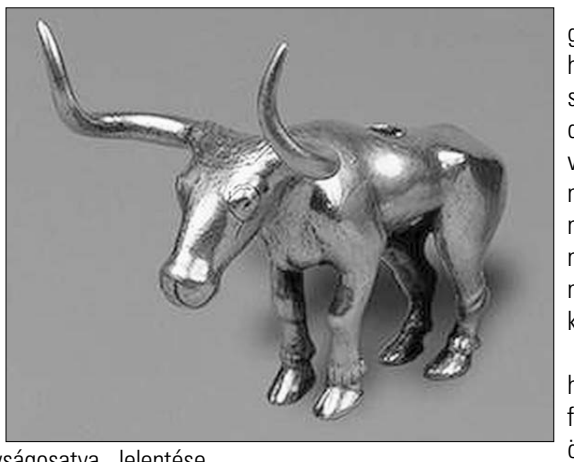

altusi: általi, mn. V. ö. : alto~által, át. /CH, M./ A s és i magyar mnévképzők. A si szintén: felvégesi (Perkupa);

Athamadüsith: Nagyságosatya. Jelentése tkp.: Naggyátevő Atya. /CH, M./ A hun király neve is: Madü, Athira (Atilla) Több ősmagyar nevű uralkodót ismerünk, pl.: Madüész, görögösen;

biele: bele (?) CH, M Chunban: a bela 'belső lélek, barlang". A belsőség fogalma innen való, irányváltással: bele, belől, ebből ősi elvonás a –be, be-nn-e.

biregh: birtok. Alapja a biren ~ bírni, birtokolni ige. /CH, M/ A gh-egh a későbbi mnévi igenév-képző: szamtagh > szántó.

Darrhajavaus: Dareiosz. **Darrhajavauset**: Dareioszt, acc. A névalak megegyezik a perzsával, örménnyel. Ha nem ismerik még a jelentését, askata szó is lehet. Pl.: Tarajas, vagy Tarajaúj, esetleg Újtarajas. A keleti uralkodók szívesen viselték a hímség, hímesség jeleit.

hit vel: mivel, mivelhogy;

hüjvsza: vissza. Nyelvjárásban megmaradt a *nosza* mintájára megjelenő szóvégi –sza: valami biztatás, felhívás szerepű.

idzijün: idejőve, a. m. innen, pl. a Volgán innen;

kerum: kerületben, térségben, tájban. /CH, M/ A ker, kör, gur, gir, kür, kor, kar ősi globális szógyök-család. Némely gyök önálló szó is: kör, kür.

khije: kié, akié, kinek a…, akinek a… /CH, M/ A birtokjel és a birtokos személyjel még nem válik el: eredetük azonos (könyve – könyvé).

Madü Volgjagh: Volga, jelentése szerint „nagy folyó". /CH, M/ A chun szóanyag már tartalmazza a Volga hun nevét, az askata névvel megegyezik. Jó lesz megbarátkozni a helyzettel: a Volga ősi magyar folyó, a neve ezért ősmagyar név. Azt jelenti: folyó. (A német volgende szó is a testvére.

tarunta voltaj: elterülve volt, kitárulva volt, terült el. A *tar* szógyök jelentésköre is nagy: a „kitárulás" és a „megtartás" tartalmai váltakoznak. Például: *tartomány*: ez is a szövegbe illő.

verülta: verte; Inf. lehet: **verin** - **verilin**, **verün** – **verülin**: verni.

vulta (ta) nta: Lehetséges, hogy: 1. A „**volta**" alakváltozata, „múlt" jelentéssel, vagy 2.: a még nem felbukkanó ***vul** –**vulin** ~fúlni, fulladni ige.

Záró megjegyzések, felhívás

A tényleges elemző munkám lezárásával fölerősödik hiányérzetem a fennmaradó újabb lehetőségek iránt. Újabb elmélyülés újabbakat tár majd fel, és talán felszínre hozza másokban is az alkotói kedvet. Szívesen csatolom az eddig elkészült lapokhoz kollégáim munkáját. Időszerű kutatói munkákat kívánunk összegyűjteni és kiadni. Időszerű elvégezni az alábbi kutatásokat:

1. Munkám nem terjedt ki eléggé az idegen nyelvi párhuzamokra. Meg kell keresni a szkíta szavak idegen nyelvi megfelelőit, és elmélyíteni a dolgozat szócikkeit. Segítséget kérek, forrásjellel megjelölt gyűjtést, egy-egy szkíta szóra vonatkozó idegen nyelvi példákat.

2. Össze kell gyűjteni a szkíta és hun családi- és személyneveket. A diakron vizsgálatnak nemcsak a nemesi-nemzetségi nevekre kell kiterjednie.

3. A szkíta és hun eredetű földrajzi nevek összegyűjtése.

4. A szkíták, hunok, magyarok történelmi nyomvonalán előforduló, rokonnak vélt nevek gyűjtése.

5. Bujkáló szkíta és hun szavak gyűjtése tájegységek szavai között.

6. Kitagadott nyelvészet. Írások készítése történeti- és leíró nyelvészetünk kórtüneteiről.

7. Dolgozatok készítése néprajzi, művészeti témákban mostani és régi hazánk, elődeink-őseink életéről, eddig még nem publikált tények és anyagok felhasználásával. Az elkészült munkák szerepelhetnek az **ősi kultúrák találkozása** pályázatán is, és személyesen vagy megbízott révén bemutathatók az ősi kultúrák…

rendezvényén, **Gyöngyösön, 2008. március 21-én**.

8. Művészeti alkotások, illusztrációk készítése a szkíta, hun nyelv és –irodalom ihletésére. Különös lehetőség a **Tízeszava**, a **Dlimild Asar** és a **Töredékek** világának visszatükrözése. Mindezek szerepelhetnek az ősi kultúrák… kiállításán, Gyöngyösön. Egyúttal és ezúton is szeretettel hívunk és várunk minden érdeklődőt az **ősi kultúrák találkozására, Gyöngyösre**.

IV. ASKATAN BARREKH. SZKÍTA SZAVAK, ÖSSZEVONTAN

(Ez az összesítés Detre Csaba fordítása alapján készült az Olvasó számára, csupán gyakorlati célokat szolgál: egy helyen van az eddig közölt szóanyag. A **III**. DOKUMENTUM /DARRAJAVAHAUS/ általam értelmezett szavai után a **III.** római szám szerepel. Jelentésük általam feltételezett, és nem bizonyosság.)

Szkíta szavak, betűrendben, az eredeti közlésen tartalmilag nem változtatva:

ad: és (felsorolásnál);

ai: és, aztán;

ais: majd, majd pedig, és aztán;

aisün: ugyanígy: altena: kiterjesztette, elterjesztette? –Nem tisztázható, valószínű aor. igealak,

aite: ezen kívül; hasonló szó lehet az ais-sal;

akhtumi (vsz.): oksági (?), actio (nost.???) ;

alluta: állt, **alluta idzsitalegh**: állt egyedül (?);

altena (III.);

altusi (III.);

amena feniselb: mindennél fényesebb, a legfényesebb;

amenaklüntid: mindenek előtt (-i), mindennél előbb (-i),

a**menaklüntedneil**: minden előbbihez képest, - középfokú melléknévi vonzattal;

amenasar: a teljes világ, világmindenség; **amenasaret**: a világmindenséget; **amenasarum**: az egész világra, az összes világra, az egész világban, az összes világban;

amenawrisedet: (az) összes erőt;

amenawriselb: legerősebb, mindennél erősebb. Valószínű alapfok: **wrisi**: erős;

amendekh: minden, mindenek;

amenü: minden egyes, egy halmaz minden része (v. ö.: Iszf.: **amenu**);

amenü ogünhot, ogünhotí: (vsz.) minden ugyanolyan, v. minden ugyanott van /

ani: lánya vkinek;

anojszt, **anojsztegh**: amott (a távolban);

ariat: kiindul, ered (főn. igenév ismeretlen, esetleg: **arian;**

asar: világ. // CH, M Magyar jelenléte a sárvilág, sárteke, sárgolyó szavakban! A sárvilág~asarvilág! A *vil* tő a győztes, ami a fényt jelentette (vil-ágít, vil-lan, vil-log);

asar hutuje hutu napi istum: a világ útja a napból való leszármazás útja (mai értelemmel: leszármazási vonal);

asarnekh vera: világra (v. ö.: **vera**);

askataji: szövetséges (mn.);

askatan (mn.), **askata** (fn.): szkíta;

askatan lezukuna: szkíta nyelvkönyv (a Kirkukban talált iratok utólagos, munkahipotézis-szerű megnevezése);

askata-unta: szövetségben lévő, ~et alkotó, „szövetségező"; főnévből képzett (ariostos?) gerundium;

aszdikkütüv(f)e: csillagok közé, csillagokkal körülvéve;

atha: atya, apa;

Athamadüsith (III.): Atyanagyság, Nagyságosatya: a szkita főség (király) neve; **Darrajavahaus** korában. Összetett szó: előtagja az atha, az utótag a **Madü** („nagy", magában is királynév, a hunoknál is): a –si még számnévhez is járuló (**keltüdisi**) elvont, nagyító jelzőt képzővégz. A –t itt nem tárgyrag: az –ít igeképző felé hajlik. Így jelentése lehet: „nagyosít, naggyá tesz.);

atvedusszat: járja át, terjed szét rajta. Netán: fedte át (???); vsz. aor. valami múlt idő, egyes szám 3. szem.;

aszdik (h?): csillag(ok?);

(folytatása lapunk következő számában!)

A teljes anyag tartalma

— I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA

ASKATA (Szkíta) NYELVKÖNYV – Előzetes megjegyzések. Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.

• 1. **Elenisi tuedum**. Első lecke.

Család, lakóhely; kérdések és válaszok.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 2. **Keltüsi tuedum**. Második lecke.

A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 3. **Khormusi tuedum**. Harmadik lecke.

A település, harcosaink, szent fogalmak.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 4. **Nidzsisi tuedum**. Negyedik lecke.

Az a másik világ…

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR

Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS

Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN

A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.

— Kik akadályoztak a munkában?

— *A felhasznált irodalom*

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 9. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

bajegh, **bajegekh**: valamilyen szárazföldi állat, ~ok;
ballakhalu: mitikus hely, etimológiailag értelmezhetetlen;
baste: széles;
batum: a völgy alja, völgytalp. **Batum hen**: a völgy alján, a völgytalpban;
bej, **beh**: -ba/-be (hat. rag);
beka: béka;
bendün: villámgyorsan; igei határozó;
bentakh, v. **wentakh**: beszálltak; Ismeretlen (aor.?) igealak, esetleg az (indo)germán went: ment alakkal homológ igei forma („quasi-nosztretikus"?);
birum: hatalom, birodalom;
beroszildumthegumassza: tárul fel (mármint a szemük előtt). –Etimológiailag kikövetkeztetett jelentés; összetett ige, vsz. aor. visszaható alakja;
biele (III.): bele, vsz.**;**
biregh (III.): határterület, bírás, birtok;
birutatta: uralma alatt, szövetségében, tartotta (aor.?);
bit: bot (esetlegesen);
bitüssze: esetleges jelentése egy feltételezett **bitin**, v. **bitün** inf. alapján: botozni, ütni. A teljes mondat feltételezett jelentése: (A) nagyon hosszú bot a rossz világot üti (ütötte?), (hogy) üsse. Subjunctivus-szerű igealak (?);
brekum, **brekumekh**: megköz. jel.: jóság, jótétemény, -ek;
Cerned ai Donud: mitológiai testvérpár;
chormu: három;
chun: harcos, férfi;
Darrhajavaus, Darrhajavauset: Daraiosz, Daraioszt;
dilildic: gyémántból (való); uo. képző, mint az örmény bacarrakan esetében;
dlimild: gyémánt;
Donud: mitikus személy (~**ai Cerned**: mit. testvérpár);
dijevisi: diadalmas (v. ö. **di (gy)evisi**: „iszfaháni idegenvezető");
edit: megy, vmi kitűzött céllal (vsz. főn. igenév: **edin**);
eitutantün: ezután, ezt követően? Valószínűleg gerundiumból képzett mód- vagy időhatározó alak, pontos jelentése nem tisztázható;
ejszin: ilyen;
ejszün: így;
ekmadiata jebolünum gemodüssze: Teljes mértékben értelmezhetetlen mondat. Az **ekmediat** ismeretlen ige ismeretlen alakja. Etimológiailag csak sejthető: inf. **ekmadiatin**, ami talán „kiteljesíteni" jelentésű. **Gemodüssze**: szintén ismeretlen ige ismeretlen alakja. (Subj.?);
ekszerünte: kibocsát (vsz. főn. igenév: **ekszerün**);
elüna: **elin**: élni, létezni, lenni, meghatározottságban lenni (jel. szó) vmiféle ariostos-alakja
elvigh: élő;
elvin: élni, lakni vhol;
eraszümtessze: visszavonja, megszüntesse (??? feltételezett jelentés); subjunctivus? Bizonyára aor. –alak;
etanta: megevett (aor?);
feld: föld, terep;
feldet: föld, v. síkság (is), terep (is); -t nyom. postpos.;
feld hen: földön (quasi-nosztr.?);
fenichümild: fény-ital (?);
fenisi: fényes,
feniselb: fényesebb;
figgat: ugrál (vsz. főn. igenév: **figgin**, esetleg **figgatin**);
gali: óriás, óriási;
gali-feni: óriási fény;
gat v. **gata**, **gatekh**: gát, gátak;
gatnilumatiszün: gátlástalanná, határtalanná téve (aor.? Gerundiumból képzett módhatározó?);
gemodüssze: Ismeretlen ige ismeretlen alakja.;
genümentekh: odamentek szétnézni, bejárták a területet. –Sejtett jelentés; a **genü** minden bizonnyal igekötő, a **mentekh** pedig a magyarral homológ alak, nagy valószínűséggel jelentéscsúszással. Aor. Vagy befejezett múlt, v. utóbbi,-az aor.-on belül;
geregh: kerék (valamiféle rituális űreszköz?);
gereghit: az/ez a bizonyos kerék; Az –it egy nyomatékot kifejező postpositio lehet.;
gerü: öreg;
hatildimajeth: hatókörét, hatalomgyakorlási körét;
hatildum: hatókör, hatalomgyakorlási kör(zet);
hatna: adja magát az a feltételezés, mintha mai magyarul értelmeznénk ezt a szót, bár itt valamiféle feltételességet kifejező (segéd-) ige: **hatin** (?) valamilyen ismeretlen raggal ellátott formájáról lehet szó. (V. ö.: **hodatin hatna**.);
hegaratüssze: (vissza-?) emelje. Aor.;
heghild: magas (ság, fn.);
heghild ben: a magasban
helalumanta: ismeretlen ige valamilyen gerundium-alakja. Feltételezés: **thegtul** helalumanta: helyből el- v. kiterjesztettek vmit;
helle: el (vsz. hirtelen, gyorsan);
hen: -on/-en/-ön;
het: mentén (pontosan nem értelmezhető névutó);
hezer: ezer;
hideo, **hideokh**: hős, hősök;
hideosi: hősi, hősies;
hideovara: hősök vára;
hidü: megy vmi cél felé (talán a **hodi**-vel azonos vagy közel azonos jelentésű szó, a fogalmi különbség ismeretlen, bizonyára nem imperatívus alak; vsz. főn. igenév: **hidün;**
hijthe: ide;
hijthe: ide;
hiszt: 1. itt (pedig); 2. pontosan nehezen meghatározó kötőszó, ilyesféle jelentéssel: meglehet, bár, hiszen;
hit (III.): itt; Az itt jelentésű határozószónak több alakváltozata van.;
hodatin: meghódítani**; hodatin hatna:** meghódítja, képes meghódítani (-mármint az egész világot);
hodu: had, hadsereg, hudunekh: hadnak (birt. és részes eset);
hodikh: mennek (úgy tűnik, emberre nem vonatkoztatható, vsz. főn. igenév: **hodin**);
hojszt: ott (hh.);
holgunta: (ki-, meg-) hallgatta;
hombürü: (valószínűleg) hömpölyög (vsz. főn. igenév: **hombürin;**
hoszthegh: ott, esetleg arrafelé;
hot: ott (mutató hh.), (akkor?, már ott?, már akkor ott?), hogy ott;
hote: hogy, abból a célból, hogy…;
hout: hogy (az);
houta: onnan (?);
houvre: értelmezhetetlen, vsz. kötőszó;
hovekh: juhok;
hoszt: ott;
houdume;
hutu: út;
hüvsza,
hüjvsza: vissza;
hüvszasar: szó szerinti fordításban „visszavilág", „fonákvilág", netán „antivilág" **;**
hüvsza vontün: össze (vissza) vonva;
hworugat: ordít; vsz. főn. igenév: **hworugin**, esetleg **hworugatin;**
hwouzi: nem egészen egyértelmű szó, feltehetőleg: fekszik, húzódik, elhelyezkedik (vszínű főn. igenév: **hwouzin**);
idiam: ezért;
idün: miután, miközben, idővel;
idzijün (III.) (vmin) innen (tkp. idejőve) ;
idzipid: pillanat;
idzsild: egyetlen, az egyként működő; **idzsildit**: az egyetlent (funkcionális értelemben);
idzsi: egy,
idzsitalegh: vsz. „egyedül";
idzs: egy; **idzs kezibeh**: egy kézbe;
idzs thegum: egy helyre, egy helyben;
idzsi ojsz nidzsi jüncsöntajic; Megközelítő magyar jelentése: a négy résztvevő család egyike, mármint a nemzetséget alkotó négy család egyike;
idzsiwra sovrun: előre lefelé;
ige: ég;
igeji: égi;
igeji hen: (az) égen;
igeji szava: égi szó, égi hívás (?);
iget: az ég (is), -t nyomatékosító postpositioval;
illanekh, illanikh: szállnak, repülnek (vsz. főn. igenév **illanin**, esetleg **illan**);
illanta: elszállt, elrepült, eltelt (aor.?); Vsz. inf.: **illin**, **illatin**;
iniesztünta (ger): elenyészik, megsemmisül;
isa: (ugyan)így;
ise: de, bizony (esetleg; az **isa** valamiféle deriválója?;
istum: eredet, őseredet (időbeli folytonossággal);
itidün: miközben, mialatt; igei határozó;
jagheghet: a hegyek (is); -t nyom. postpos;
jaghild: hegység; **jaghildekk**: hegységek (ua. „iszfaháni guidebook);
jala: halál;
jalainta: halandó;
jalakh: meghalnak;
jalath: halott;
jalatiantani: halhatatlan;
jebolünum ?;
jeti: hét;
jawr (III.): járó. Ez a jar(in) ige névszói mása, palóc kiejtéssel;
jueve, **juevekh**: az előző szótól való fogalmi megkülönböztetése jelenleg lehetetlen;
juvana: vsz. fokozottan ilyesféle;
keriatani: határtalan;
khalu: település, város;
khani: kérdőszó: hány?;
khije (III.): kié?, kinek a …-je?, akié, akinek a …-je;
kekübanta: kiköpött, kibocsájtott magából. Aor.?
kekübata: kibocsájtott, kiköpött. Vsz. part. perf. (aor?); Feltételezhető a **kekübanta** és **kekübata** alakok szembesítő szójátéka;
ker: birtok, terület, táj (iszfaháni analógia alapján);
kerum (III.): kerületbe, körzetben, térségben, (tájban?);
khi?: ki?;
khikh?: kik?;
kimla: kígyó;
klünje: vmi, vki előtt (névutó);
klüntün: különösen;
ktüdit: mindkettőjük; sejtett jelentés, a rejtélyes –it nyomatékosító (?) postpositio;
ktü hezer: kétezer, **ktü napi**: két nap;
kutha: kutya;
Kümenlu: személynév. Megközelítő jelentése: legyőzhetetlen, sérthetetlen, kemény, ellenálló ló;
Kütüve: közé, körbevéve, körülvéve, vminek a társaságába;
laka: lak, szálláshely;
lemlat: mászik (vsz. főn. igenév: **lemlin**, esetleg **lemlatin** is);
libegekhum: a levegőben;
limiled: fényesség, csillogás; **limiledum**: fényességben, csillogásban;
limilekh: csillogások, villogások;
limilidanta: villogott, csillogott; aor.?;
limilnaj: fénylik;
limilnakh: csillognak, villognak. Vsz. inf.: **limilin**, **limlin**, v. **limilan**, **limlan**. Itt nem valószínű, de nem is lehetetlen az aor.;
madüjawrekh: (nagy-) medencék; v. ö. „**Darrhajavaus**": **Madüjawr** vsz. a Kárpát-medence v. a Dnyepr, Don, Donyec-medence-környéke (-térsége? Azaz a „Nagyjárók". pi);
Madüjawrekhum: a nagy medencékben v. nagy medencéknél;
madüvatin: nagyobbítani, növelni;
madüvin: növekedni, nagyobbodni;
madüvinta: nagyobbodó, növekvő;
madvild: növekedés, nagyobbodás;
mag: nagy, erős; **magelb**: erősebb, nagyobb;
magur: valamilyen nagyság, lehetséges, hogy: nagyúr;
maia: anya;
maid: majd, ezután, azután;
mail: mély;
maratuttanekh: (vsz. jel.) maradtnak, maradtaknak, maradottaknak;
marti: madár, t. sz. : **martikh;**
megh: még, méghogy; míg (eközben, ezalatt), a magyarral olykor azonos jelentésű kötőszó;
meme, **eme**: feleség;
menikh: mennek (főn. igenév: **menin**);
menkhit: minket;
mi: mi, ami;
mibinkh: a mi …, a miénk;
milikh küsztün: melyek közül;
minkh: mi;
mint: mint (összehasonlítás esetén);
minta: mint, úgymint;

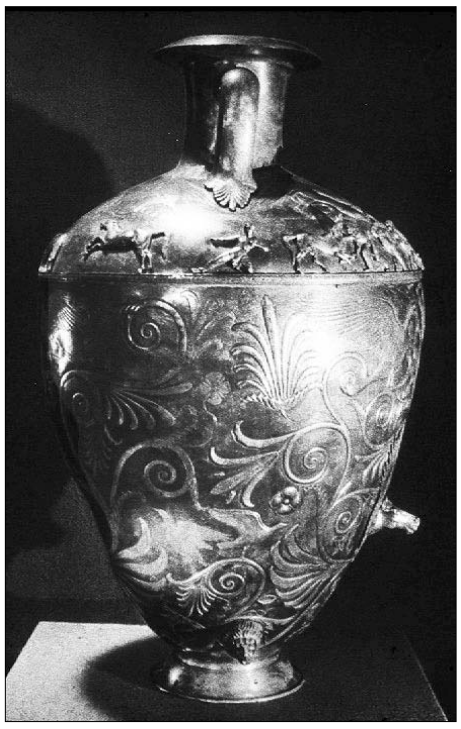

Íme, amikor még „*láb*"-as volt a lábas...

(folytatása lapunk következő számában!)

A teljes anyag tartalma

— I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA

ASKATA (Szkíta) NYELVKÖNYV – Előzetes megjegyzések. Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.

• 1. Elenisi tuedum. Első lecke.

Család, lakóhely; kérdések és válaszok.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 2. Keltüsi tuedum. Második lecke.

A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 3. Khormusi tuedum. Harmadik lecke.

A település, harcosaink, szent fogalmak.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

• 4. Nidzsisi tuedum. Negyedik lecke.

Az a másik világ…

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR

Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS

Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.

BARREKH ~ SZAVAK.

A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN

A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.

— Kik akadályoztak a munkában?

— *A felhasznált irodalom*

A magyar nyelv több ezer éves dokumentumai

Perkupai Pető Imre:

Szkíta nyelvi emlékek – 10. rész

(folytatás előző lapszámunkból)

mogaiun: erősen, szilárdan, teljesen (megközelítő jelentések);
mogulta: halmozódott fel, tolult össze, nagyobbodott meg. Ez értelemszerű és etimológiai következtetés, pontos jelentése tisztázhatatlan; vsz, aor.-igealak;
mogün: (vsz.): magában, egyedül (az);
mün: össze;
münasar: a mi világunk, **münasamekh**: a mi világunknak (genitivus);
müntegh: minthogy (?), márminthogy (?), mivelhogy már (?); Valószínüleg ismeretlen ige partitipium praesense, amely már kötőszóvá alakult;
napi: nap;
napiji klünte: napon kívüli;
napiji vü: a napból ered, -származik (napi + i: 'vhonnan származó' -jelentésű melléknévképző);
napijic vü ne: nem a napból ered;
napinekh veri volgum: a nap vérének folyama;
nehil, **neil**: -tól, -től, -nál, -nél (időhatározó);
nejikh wourdikh: amelyek képeznek, alkotnak;
nejle: -nál/-nél (névutó);
ne letünda: nem létező (gerundiumszerű alakzat);
nemandet: semmit;
nidzsi: négy;
nü: mi, micsoda, miféle? (v. ö. Iszf. : ni ~ mi);
nükh?: mik?, micsodák?;
nükin: neki;
odiam: azért;
ojkhi: aki;
ojsztegh: ott (hh.);
ojt: csaknem a teljes, csaknem az egész; -pontosan nem értelmezhető jelentésű kötőszó, vagy határozószó;
onti: ontja. **Onti fenijet**: ontja fényét. Vsz. inf.: **ontin** (iszf. hun: ~ nemzeni);
or: év;
oszti: (vsz.) az a bizonyos (ott);
ouvara: part (vsz. csak folyókra vonatkozható kif.);
önta (j): család;
öntad: nemzetség;
öntamaia: családanya, nemzetséganya;
öntaphei: nemzetségfő;
öntatha: nemzetség-atya;
öntumild: nemzett utód;
pegüverikh: fegyverek (e. sz.: **pegüveri;**
phej: fej;
pheidilegh: főként, főleg;
phej-zenkh: fővezér**. (Zenkh:** eredetileg előénekes, szólóban éneklő pap. Itt vsz. fogalmi áttételről van szó.);
pekté szá (h): fekete száj
ravat: zenit, **ravatum**: a zenitben (ua., mint a pun);
rrhoghanta: rohant, száguldott. Alapige: rrhoghin, és/vagy rrhogatin;
rüte, **rüti**: kemény, kitartó, szív;
sada: csata;
sat: sok (vmiből);
sat bendün: nagyon gyorsan, nagyon hirtelen, netán „villámgyorsan";
sat lagin bit: nagyon hosszú bot (?);
satszah: sokszáz;
seikild, **seikildekh**: síkság, síkságok;
sibid: sebesség;
singa: oroszlán;
sogh: csak (egy);
suchü: szent, fennkölt, magasságos; **suchet**: szentet: az iszf. analógia alapján, a **suchü** tárgyesete;
sumagha: mint **szumagha**: csodálatos, felemelő;
szuvrild (**szubrild**): sodor (fn.);
szuvrild sibidia: a sodor sebessége (fordított v. visszaható genitivus);
Tapio(j): női név. Esetleg azonos a magyar folyónévvel. Etimológiailag értelmezhetetlen;
tarunta (~voltaj): tárult (volt);
tavakhet: tavakat – accus.:,
tavild: távol (fn.), távolság (fn.);
thegh: hely (~szín); **thegtul**: helyből, helytől;
tenchunkh: égi, mennyei harcosok (e. sz.: **tenchun**);
tengerekhum: (a) tengerekben; tengerekh+a nagyon általános –um postpositio;
Tenilu: személynév. Az örmény nem fordítja le. (Talán: mennyei ló.);
tenmard, t. sz. : **tenmardekh**: égi ember, valószínű értelme: isten(ség);
terekitüntane: (megközelítőleg) nem teríti be, nem fedi be (gerundium, modus negativus);
tesi iptib: tűzcsóva? Tűzoszlop? Tűznyelv? **Tesi iptibhet**: tűzcsóvával?
thal: nagy völgy;
tum: az ott, v. ott az, ott ahol, amiben (?), az a bizonyos (?);
uggarenkh: rohangásznak, ugrálnak. Vsz. inf.: uggarin;
üjkh: ők;

üjnekh: nekik;
üwene: az ők-, övék; szem. névmás, birt. eset;
üwene szümenekh: az ő szemüknek, az ő szemük előtt;
vedet: vizet (is), -t nyom. postpos. E nélküli vsz. alak: **vede**;
veigün: végül, végre;
veilborütutta: elborított, átv. töltött el, járt át;
vel (III.): -vel;
veni: fény**;**
vera: -ra/-re, reá (postpos.). Megj.: az iszfaháni **wra**val azonos.;
veri: vér;
verülta (III.): verte;
vi: fia vkinek;
vodnekh: a VOLA- alakkör pontosan nem meghatározható értelmű derivációja. Aor.?;
vojgimunkh, enkh (mint az örményben): vagyunk;
vojthe: oda;
vojthegi: ottani, az a bizonyos (ott);
volasszankh ne: 1. nem találtak, v. nem találhattak (inf. alak ismeretlen; aor.? t. szám 3. szem. tagadó alak), 2. nem lehetett, nem létezhetett (ez a valószínűbb, valamiképp a vola-ból derivált aor.? forma)**;**
volgagheket: folyókat –itt accusativus!
volgjagh: folyó;
volgum het: a folyam mentén;
volgum: folyam, nagy folyó;
volgumild: utód;
voltaj (III): volt, vala;
volte: lehetett, lehetséges; aor.? Feltételes mód? (A VOLA alakkörben.);
vontün: -vonva. Egy feltételezett ***vontin** igéből képzett igei módhatározó (**hüvsza vontin**: összevonni);
vukh: futnak, szaladnak (vsz. főn. igenév: **vun**, vagy **vutin-vuten**);
vulta (ta) -nta (III.): 1. felt.: a volt régmúlt idejű alakváltozata, 2. a fúl, fullad ige hasonló alakja;
vüjsza: szét-, vissza; igekötő (vsz.);
vüjszahaldutta: beterítette, elfoglalta (aor.?); **vüjsza**: vsz. igekötő: szét-, vissza(menőlegesen mind?);
vükh: jönnek (főn. igenév: **vün**);
vüne: nem származik (m. neg.), napijic vüne: nem a napból származik, ered;
vünerild: nyilvánvaló, kézenfekvő;
vünta: vonódott, **mün vünta**: összevonódott: aoristosszerű elbeszélő múlt. Máshol: összpontosította, összpontosítódott. Megjegyzés: az iszfaháni **vün** igével hasonló jelentésű igéből képzett derivátum;
wendikh: védik, védelmezik (főn. igenév: **wendin**);
whet: -val, -vel;
wourdikh (II): képeznek, alkotnak. (A Keltü (di) -si lezukuna anyagában, ld. nejikh wourdikh);
wraw: valamiféle jelző (?), esetleg: rossz;
wizgalb ad wizgalb: egyre szűkebb;
wizgalb: szűkebb (vsz. alapfok: **wizga**);
wriw: erő;
Zoud: Szíriusz; V. ö.: egyiptomi Zobd, Szopd, pun Zud;
Zoud: (az a bizonyos) Szíriusz;
zubilb: gyorsabb;
zubi-zubilb: egyre gyorsabb (alapfok: **zubi**).

A bizertai Zertasyantz Miuthioun (Société Arménienne de Zarytos – Zarütoszi Örmények Társulata) kongresszusán közzétett askata dokumentumok listája 2006, október

„Askatan lezukuna" (utólag adott cím, bilinguis, askata-örmény/ó-grabar/) *Másolat ókori eredetiről, másolat keletkezésének ideje: Kr.u. 7-9. szd.*

„Askatakan patmuthioun" (utólag adott cím, /közép/örményül) *Másolat, Kr.u. 11-12. szd.*

Dlimild Asar I. (eposz, örmény/ó-grabar/-askata bilinguis) *Másolat, vsz. ókori eredetiről, Kr.u. 7-9. szd.*

Dlimild Asar II. (örményül /ó-grabar/) *Eredete ismeretlen, javarészt ó-grabar szöveg, néhány azonos személy a D. A. I-ben szereplőkkel, de attól eltérő történet.*

„Szkifo-grecseszkije textü" (oroszul, ZM-nek felajánlott kéziratok, eredetükről nincs közzétett információ – több mint 200 oldal *Részletek még nem publikusak.*

„Askataji dietijuwume Darrhayavaushi vileth Madü Jawrum" (töredékek) *Rövid történetek Dareios seregének pusztulásáról DK-Európa nehezen azonosítható területein.*

Ballakhalujiz (eposz, „askata B" nyelven, egyes részletei bilinguis: pun és/vagy ősarab. *Nehezen értelmezhetető epikus jellegű vsz. töredékek. Tematikus összefüggés lehetséges az „Askatan lezukuna"-val.*

Zajzoni (Magyarország, Brassó vármegye) szkíta eredetűnek tartott kristálykoponya első leírása: Nyomtatott német nyelvű szöveg, Kronstadt, 1651. (a kongresszuson még nem tették közre) *Misztikus német szöveg a világuralmat jelentő négy kristálykoponya egyikéről, amelyek közül az elsőt Zajzon mellett találták, meg, de egy másodikat megtaláltak Közép-Amerikában 1920 körül („Mitchell-skull"). A világuralomhoz vezető úton az első két koponya helye ismeretlen, a németek a harmincas években mind a kettőt begyűjtötték. A misztikus történet szerint három koponya meglelése után egy negyediket meg kell konstruálni a világuralom eléréséhez. (A két előkerült kvarcszerű anyagból készült koponya előállítási metodológiája ismeretlen, a koponyákat ismerő szakemberek szerint jelenleg nincs olyan kvarc-megmunkálási módszer, amellyel ilyen objektum előállítható lenne.)*

Helfried von Giebihungen: Die Holztafeln der Hunnen – Magdeburg, 1596, nyomtatvány. *Főképp Bajoroszágból, a Duna-mellől, valamint az Elba-vidékéről előkerült rovásírásszerű mintázatokat mutató impregnált fatáblákról szóló első nyomtatott publikáció. E táblákat ma is kutatják. (A szerző neve feltehetőleg írói álnév.)*

II. Hohenstaufen Frigyes által Al-Khamil egyiptomi szultánnak ajándékozott kódex, amely 32 nyelv nyelvtani leírását és szószedetét tartalmazza. Ennek egyik beemelt része a

magyar szavakat latin és ó-felnémet nyelven értelmező kódex II. Ottó német-római császár korából, a császárnak írt latin nyelvű ajánlással. *Részeteket a kongresszuson még nem tettek közre.*

Askateren barraran: *(ó-grabar-szkíta szótár, részletes adatok még nem publikusak.)*

Pathmuthioun puneri *(„A punok története", 10.szd., szerzője: Báil-Zebub Zertaszjánc, az örményországi nem-keresztény Baal-imádó zarütoszi populáció kiemelkedő alakja. Számos utalás a „szkítákra", akikhez besorolja a hunokat is.)*

***

Amint felteszem a világhálóra dolgozatomat, ezennel a tiltások érvényüket vesztik. Jogszerűen mindenki használhatja anyagát. Szolgáljon a magyar nemzet javára.

Ismételten köszönetet mondok dr. Detre Csabának, hogy – a tanulmányozáson túl – hozzájárult a dokumentumok tartalmának nyilvánosságra hozatalához. Különösen fontosnak tartom e hit-ziláló időben a hit megerősítését, majdnem a tudás bizonyosságáig. A „bizertai lista" kapcsán Detre felhatalmazott néhány ide fűzhető tény közlésére. A Zarütoszi Örmények Társulata foglalkozik az „Iszfaháni kódex"-nek a „bizertai listához" való kapcsolásával. (Mi bizakodóak vagyunk, de ez csak lehetőség.) A másik érdekes megjegyzés a pun nyelvvel, és a családtörténetét a harmadik pun háborúig visszavezető magyar tudóssal van kapcsolatban. Az „Elveszett múlt" a címe annak az írásnak, amely a punok és örmények kapcsolatairól ad hírt. Szerzője, Lukács Béla - maga is tudós, a cikk mottójaként kijelenti: „Könnyen lehet, hogy megoldódna néhány történelmi rejtély, ha többet tudnánk Karthágóról." Máshol: „A … kérdések egy részére a jelek szerint a választ meg tudja adni az örmény történettudomány, csak eddig senki sem kérdezte tőlük." –Mármint az örményektől – fűzöm hozzá, és megadom a cikk elérhetőségét: L. B.: Fekete Afrika pun gyökerei (az alcím). Harmadik szem, 1995, december. (Hogy ne zavarjuk az egyetemi könyvtárakat, ímeles mellékletként elküldöm az érdeklődőnek a peto-imre@t-online.hu címről. p. i.)

Köszönöm Gyöngyös város lakóinak biztató érdeklődését!

Köszönet a város Vezetőinek az ősi kultúrák találkozása (Hun-örmény-perzsa kulturális napok, 2006. január 16-25.) rendezvény anyagi és szellemi támogatásáért.

Köszönöm a Vachott Sándor Könyvtár, és iskolám, a Vak Bottyán János Szakközépiskola, valamint a Mátra Művelődési Központ folyamatos segítségét.

Köszönöm egyéni segítségét a Hun nyelvi tanulmányok nyelvi-stilisztikai lektorának, Takácsné Sárossy Mária középiskolai tanárnőnek, kollégámnak. A technikai segítségét Váradi Attila műszaki mérnök kollégámnak köszönöm.

Köszönöm levelező társaimnak, több jeles személyiségnek (tudósnak, írónak, művésznek) a bírálatát, amiből tanultam, biztatását, segítségét, amely erőt adott.

Köszönöm a segítséget családomnak. Feleségemnek: Acikának, lányomnak: Alettának, fiamnak: Doriánnak. Fiam családjának: Dizsinek, az ő fiuknak: Pető Kende Budának, unokámnak.

Médiumok…

Gyöngyös környékén a helyi médiumok, és a Klubrádió már hírt adott munkámról, az országos – sehol: a média érdeklődése a hun- és szkíta nyelv iránt - alszik. Pedig tudnak Detre Csaba közléseiről, úgy látszik, nem ismerik még a **bevdi** fogalmát. A hun nyelvben ez *„új hírt"* jelent. Köszönet jár a helyi Városi Televíziónak.

Kik akadályoztak a munkában? Mindazok, akikhez segítségért fordultam, de ellenkezőjét: bántást, sértegetést kaptam. A Magyar Tudományos Akadémia Elnöke vélhetően korrekt válaszadásra adott megbízást munkatársainak, de a Nyelvtudományi Intézet vezetői durva, személyeskedő támadással tértek ki előle. A hun bolygó-, csillag-, és csillagkép-nevek magyar párhuzamaira hívtam fel az Intézet figyelmét, és a velük járó etimológiai lehetőségekre. A tudományos titkárnő durva, visszautasító levelét kiadta egy harmadik, tudós személynek, aki maga is intézeti igazgató. Kijelentette: „a nyelvtörténetnek nincsen tudomása hun szavak létezéséről". Ezután megküldtem a hun nyelvi anyag minden kiadását, de válasz, és elnézés-kérés nem jött. **(** Levelemben nem állítottam, hogy munkám tudományos értékű, csupán azt, hogy kérdéseket fölvető, amely kérdések válaszra köteleznek. Azóta is… Ezért készítettem el a Hun nyelvi tanulmányok - című webes munkát, ezért is olvashatóak a hun nyelvi emlékek, kissé teljesebbé és érdekesebbé téve, kissé kiegészítve-fűszerezve némi szemléltetéssel, a szavakat, szövegeket kevés de fontos magyarázattal toldva, kiegészítve. **)** Ez a zárt, nyelvtudósi magatartás idegen számunkra. Azóta bizonyság lett, amit eddig az érzékelésből vélelmeztünk, hogy nyelvtudományunk a politika fogságában vergődik, vezetői egy bizonyos elfogult pártpolitika uszályát, elavult mennyegzői fátyolát hordozzák. Ujabban pedig népszavazást kezdeményeznek ellenünk. Az Intézet: egy cég ellenünk, az egyeduralom, a totális nyelvészeti diktatúra bástyája. De lassan minden kiderül, és világossá válik számunkra az elnyomó finnugor „elmélet" teljes oktára és mélysége. Elvonul előttünk a kizárt, kirekesztett, tönkretett vagy csak agyonhallgatott nyelvésztudósok és tudós nyelvészek méltóságteljes sora, Kőrösi Csoma Sándorral, Czuczor Gergellyel, Fogarasi Jánossal, Lugossy Józseffel, Vámbéryvel, Szentkatolnaival, Arannyal és Gárdonyival, Maráczcal, Vargával és másokkal, maiakkal bezárólag. Az utolsó arculcsapás jogán mondom: elfogy a lehetőségük. Lassan, de biztosan kiderül, hogy mi magyarok vagyunk, származásunk pedig írva vagyon krónikáinkban: Szent Írásainkban.

Utószó

Dorián fiam folyamatosan figyeli a Hun szavak… webes látogatottságát. Meglepett, hogy többen fölkeresték, mint egyes divatosnak vélt oldalakat. Ez megható. Kiolvasható belőle, amit szeretnénk? Talán van még annyi erő a magyarságban, hogy lebontsa az erődöket, melyeket egymás ellen építettünk, betemesse a lövészárkokat. Ha egymással nem fogunk jó szót érteni, elveszünk, és mégis lehet, „hogy annyi szív hiába onta vért…"! Már megtudhattuk, hogy a szkíták és a hunok nyelve fennmaradt a magyar nép nyelvében, ókori magyar nyelvű írásemlékek erősíthetnek bennünket, csak hinnünk kell igazságainkban. ősi nyelvünk támasz lehet megújuló hitünkben! Köszönet hát: az OLVASÓ EMBERNEK.

Lezártam dolgozatomat. Gyöngyösön, 2007. október 4-én. Perkupai Pető Imre

A felhasznált irodalom

jegyzékét a Hun nyelvi tanulmányok végén találjuk meg, a http://hunnyelv.uw.hu címen. Az újabban tanulmányozott munkák:

Badiny Jós Ferenc: Káldeától Ister-Gamig. Orient Press, 1995.

Bongard G. M. - Levin E. A. Grantovszkij: Szkíthiától Indiáig. Gondolat. Budapest, 1981.

Brasinszkij I. B.: Szkíta kincsek nyomában. Helikon. (Nauka, Leningrád, 1979.)

Dudás Rudolf: Scytha nyelv és irodalom. Madeira Park, 1994 (Kanada), a szerző kiadása.

Etimológiai szótár. Főszerkesztő Zajcz Gábor. Tinta Könyvkiadó, 2006.

Ghirshman: Az ókori Irán. Gondolat. Budapest, 1985. (Paris, 1976. 2. fr. kjadás).

Varga Csaba: Ógörög: régies csángó nyelv. Fríg Kiadó, 2006.

A teljes anyag tartalma

— I. DOKUMENTUM. ASKATAN LEZUKUNA
ASKATA (Szkíta) NYELVKONYV – Előzetes megjegyzések. Az askata szövegek közlése után értelmezés, megjegyzések.
• 1. **Elenisi tuedum**. Első lecke.
Család, lakóhely; kérdések és válaszok.
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.
• 2. **Keltüsi tuedum**. Második lecke.
A környezet, állatokkal, párbeszédes szöveg.
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.
• 3. **Khormusi tuedum**. Harmadik lecke.
A település, harcosaink, szent fogalmak.
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.
• 4. **Nidzsisi tuedum**. Negyedik lecke.
Az a másik világ…
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— II. DOKUMENTUM. DLIMILD ASAR
Askata (szkíta) kozmikus eposz részletei feldolgozva, értelmezéssel, magyarázattal és megjegyzésekkel ellátva.
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— III. DOKUMENTUM. DARRHAJAVAUS
Történelmi írás Dareioszról, askata (szkíta) nyelven. Értelmezés, magyarázat, megjegyzések.
BARREKH ~ SZAVAK.
A szavak témák szerinti magyarázata, elemzése.

— IV. ASKATAN BARREKH. Szkíta szavak ÖSSZEVONTAN
A fordító, dr. Detre Csaba közlése alapján, utólagosan összegyűjtve, betűrendben.

— Kik akadályoztak a munkában?
— *A felhasznált irodalom*